

LOGOS

Društvo nije zdravo, ali je ozdravljivo

TEMA

Ljubav

ZBORNIK RADOVA

DRUGOG MEĐUNARODNOG

KONGRESA LOGOTERAPIJE

Vrapče, 10. i 11. lipnja 2016.

Društvo nije zdravo, ali je ozdravljivo

TEMA

Ljubav

ZBORNIK RADOVA
DRUGOG MEĐUNARODNOG
KONGRESA LOGOTERAPIJE
Vrapče, 10. i 11. lipnja 2016.

LOGOS
HRVATSKA UDRUGA
ZA LOGOTERAPIJU

Organizatori kongresa:
Hrvatska udruga za logoterapiju Logos
Hrvatsko psihijatrijsko društvo

Urednica:
Cvijeta Pahljina

Suradnici:
Barbara Pahljina
Tomislav Sarić

Oblikovanje i priprema za tisak:
Senka Blažeković

Izdavač:
Logos – Hrvatska udruga za logoterapiju
Vladimira Nazora 7, 10010 Velika Mlaka

www.logoterapija.com
logos@logoterapija.com

Naklada:
200 kom.

Tisak:
Kopko d.o.o, Harambašićeva 58, 10000 Zagreb

Organizatori kongresa:
Hrvatska udruga za logoterapiju Logos
Hrvatsko psihijatrijsko društvo

Društvo nije zdravo, ali je ozdravljivo

TEMA

Ljubav

**ZBORNİK RADOVA
DRUGOG MEĐUNARODNOG
KONGRESA LOGOTERAPIJE
Vrapče, 10. i 11. lipnja 2016.**

Zagreb, 2016.

SADRŽAJ

Walter Kohl

VIKTOR FRANKL KAO IZVOR SNAGE I LJUBAVI -
OSOBNOSTNO ISKUSTVO 5

Ivan Štengl

NARCIZAM. PATOGENEZA NESPOSOBNOSTI ZA LJUBAV 10

Borut Škodlar

LJUBAV KAO SMISAO KOD PSIHIJATRIJSKIH BOLESNIKA 15

Cvijeta Pahljina

LOGOTERAPIJSKI PRISTUP PARTNERSKOJ TERAPIJI 22

Harald Mori

LJUBAV KAO TRAGAČ ZA AUTENTIČNOŠĆU 32

Zvezdan Pirtošek

LJUDSKI MOZAK JE STVOREN ZA LJUBAV 43

Vladimira Velički

GOVOR LJUBAVI 47

RADIONICE

Marija Bošković

LOGOTERAPIJA KAO POMOĆ BOLESNICIMA SA
PSIHOTIČNIM POREMEĆAJIMA 51

Martin Lisec

LJUBAV KAO MOTIVACIJSKA SNAGA U UVJETIMA
ZATVORSKOG ŽIVOTA..... 53

<i>Klemen Kobal</i> LOGOTERAPIJA KAO POMOĆ VRHUNSKIM SPORTAŠIMA.....	56
<i>Domagoj Matošević</i> DUHOVNA KAVA KAO IZBOR U ŽIVOTNIM KRIZAMA	59
<i>Maja Mulović</i> LJUBAV JAČA OD SMRTI	62
<i>Anita Dučkić Sertić</i> BITI U SLUŽBI LJUBAVI - KAKO?	65
<i>Ana i Tomislav Sarić</i> TEMELJI I SMJER LJUBAVNIH PRIČA	68
<i>Suzana Jureša, Tajana Prlić, Marija Plavčić, Danica Ivanović</i> LJUBAV U OČIMA ADOLESCENATA S MOTORIČKOM SMETNJAMA I KRONIČNIM BOLESTIMA U COO DUBRAVA	70
<i>Ksenija Vatavuk Margetić</i> LJEKOVITOST LJUBAVI U OSAMLJENOSTI	72
<i>Mirjana Savić</i> LOGOTERAPIJA KAO SNAGA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU	74
<i>Maja Trampuž</i> PUT DO SRCA ADOLESCENATA ILI KAKO BITI DOBAR RODITELJ U SUVREMENOM SVIJETU	76
<i>Vedrana Nucak, Tajana Stibilj Batinić</i> TIJELO KAO INSTRUMENT DUHA	79
<i>Josip Biočić</i> LJUBAV KAO IZBOR OVISNIKA O KOCKI.....	83

PROGRAM KONGRESA

PETAK, 10. lipnja 2016.

- 08:30 – 09:00 Registracija sudionika kongresa
- 09:00 – 09:30 Pozdravi: Vlado Jukić, Cvijeta Pahljina
Glazbeni uvod: Klavdija Breznik Pirnat, sopran uz klavirsku pratnju
- 09:30 – 10:30 Walter Kohl: Viktor Frankl kao izvor snage i ljubavi – osobno iskustvo
(predavanje na engleskom jeziku, diskusija)
- 10:30 – 11:15 Ivan Štengl: Narcizam: Patogeneza nesposobnosti za ljubav
(predavanje i diskusija)
- 11:15 – 11:45 Odmor
- 11:45 – 12:30 Borut Škodlar: Ljubav kao smisao kod psihijatrijskih bolesnika
(predavanje i diskusija)
- 12:30 – 13:30 Cvijeta Pahljina i diplomanti logoterapije: Logoterapijski pristup
Partnerskoj terapiji
- 13:30 – 14:30 Odmor za ručak
- 14:30 – 15:45 Uvod i predstavljanje radionica
- 16:00 – 17:30 Radionice:
1. Marija Bošković: Logoterapija kao pomoć bolesnicima sa psihotičnim poremećajima
 2. Martin Lisec: Ljubav kao motivacijska snaga u uvjetima zatvorskog života
 3. Klemen Kobal: Logoterapija kao pomoć vrhunskim sportašima
 4. Domagoj Matošević: 'Duhovna kava' kao izbor u životnim krizama
 5. Maja Mulović: Ljubav jača od smrti
 6. Anita Dučkić: Biti u službi ljubavi – kako?
 7. Ana i Tomislav Sarić: Ljubav u bračnim odnosima

PROGRAM KONGRESA

Subota, 11. lipnja 2016.

08:30 – 09:00	Registracija sudionika kongresa
09:00 – 09:30	Pozdrav Glazbeni uvod: Elma Burnić, kantautorica
09:30 – 10:30	Harald Mori: Ljubav kao vodič za autentičnost (predavanje na engleskom jeziku, diskusija)
10:30 – 11:15	Zvezdan Pirtošek: Ljudski mozak je stvoren za ljubav (predavanje i diskusija)
11:15 – 11:45	Odmor
11:45 – 12:30	Vladimira Velički: Govor ljubavi (predavanje i diskusija)
12:30 – 13:30	Uvod i predstavljanje radionica
13:30 – 14:30	Odmor za ručak
14:30 – 16:00	Radionice: 1. Suzana Jureša: Ljubav u očima adolescenta s motoričkim smetnjama 2. Ksenija Vatauvuk Margetić: Ljekovitost ljubavi u osamljenosti 3. Mirjana Savić: Ljubav kao lijek kod agresije 4. Maja Trampuž: Iz moje prakse s adolescentima 5. Vedrana Nucak i Tatjana Stibilj Batinić: Tijelo kao instrument duha 6. Josip Biočić: Ljubav kao izbor kod ovisnika o kocki
16:00 – 17:00	Logodrama: Trnoružica
17:00	Zaključak kongresa

VIKTOR FRANKL KAO IZVOR SNAGE I LJUBAVI - OSOBNOST ISKUSTVO

Walter Kohl

www.walterkohl.de

Poduzetnik, pisac, govornik, coach
Rođen 1963., oženjen, četvero djece

Walter Kohl studirao je povijest i ekonomiju na Harvard koledžu i Sveučilištu u Beču te magistrirao na prestižnoj poslovnoj školi INSEAD, Francuska. Radio je u Investment Banking-u u New Yorku i proveo desetak godina kao Viši menadžer u velikim njemačkim tvrtkama. 2004. godine, zajedno sa svojom suprugom Koreankom, osniva tvrtku „Kohl & Hwang“ koja je danas vodeći dobavljač automobilskih kalupa i matrica iz Koreje a za njemačke proizvođače automobila (OEM) i Tier 1 dobavljače www.kohlandhwang.com.

2002./2003. godine život Waltera Kohl-a bio je uzdrman dubokim krizama kao posljedica CDU-ovog skandala u vezi donacija, samoubojstva majke 2001. godine i raspada prvog braka. Tada je bio suočen s izborom – hoće li slijediti put svoje majke ili u potpunosti ponovno osmisliti svoj život. U intenzivnom procesu promjene otkrio je snagu smisla i jednostranog pomirenja. Na tu temu napisao je tri knjige uključujući i njegov bestseler „Leben oder gelebt werden“ (2011.g.) te „Leben was du fühlst“ (2013.g.). S ocem Anselmom Grün, OSB, 2014. godine izdao je knjigu „Was uns wirklich trägt“. Od 2013.godine Walter Kohl radi i kao govornik i coach.

www.walterkohl.de
Entrepreneur, Writer, Speaker, Coach
Born 1963, married, 4 children

Walter Kohl studied History and Economics at Harvard College, University of Vienna and holds an MBA degree from INSEAD, France. He worked at Investment Banking in New York and spent some 10 years as a Senior Manager of big German companies. In 2004 and together with his Korean wife, Walter Kohl cofounded “Kohl & Hwang”, nowadays a leading supplier of automotive dies from Korea to German OEMs (Original Equipment Manufacturers) and Tier 1 Suppliers (www.kohlandhwang.com).

His life was severely shaken up in 2002/03 by a crisis, resulting from the CDU donations scandal, suicide of his mother in 2001 and failure of his first marriage. He faced the choice of following either his mother or reinventing his life completely. Through an intense process of change, he discovered the powers of meaning and unilateral reconciliation. He has written three books on these topics including his bestseller “Leben oder gelebt werden” (2011) and “Leben was du fühlst” (2013). In 2014, he published, “Was uns wirklich trägt” together with Father Anselm Grün, OSB. Since 2013, Walter Kohl also works as Speaker and Coach.

Sažetak

Viktor Frankl kao izvor snage i ljubavi - osobno iskustvo

U svojoj prezentaciji Walter Kohl iznosi osobno iskustvo povezano s mislima Viktora Frankla i konceptom logoterapije. U konačnici, upravo su te misli i mudrost Viktora Frankla postali istinski spasitelji njegovog života otkada je 2002/2003.godine njegov život bio uzdrman dubokim krizama kao posljedica CDU-ovog skandala u vezi donacija, samoubojstva majke 2001.godine i raspada prvog braka. Tada je bio suočen s izborom - hoće li slijediti put svoje majke ili u potpunosti ponovno osmisliti svoj život. U intenzivnom procesu promjene otkrio je snagu smisla i jednostranog pomirenja.

Viktor Frankl i posebice njegova knjiga „Čovjekovo traganje za smislom“, postali su za Waltera Kohla svijetli primjeri načina kako se nositi s očiglednim besmislima, razočaranjem i beznađem života. Logoterapija mu je pomogla otpustiti stanje svijesti u kojemu je bio žrtva i razviti novi način razmišljanja u kojemu je postao poduzetnik vlastitog života. Ključno stajalište ovog novog pristupa životu je sposobnost da se jednostrano pomiri sa starim, bolnim iskustvima i smisljeno pristupi životu.

Summary

Viktor Frankl as a source of power and love - Personal case study

In his presentation, Walter Kohl reports about his personal experience linked with thoughts of Viktor Frankl and the concepts of logo therapy. Ultimately, these thoughts and wisdom of Viktor Frankl became true-life savers for him, since his life was severely shaken up in 2002/03 by a crisis, resulting from the CDU donations scandal, suicide of his mother in 2001 and failure of his first marriage. He faced the choice of following either his mother or reinventing his life completely. Through an intense process of change, he discovered the powers of meaning and unilateral reconciliation.

Viktor Frankl and especially his book „Man's Search for Meaning“, became a shining example for Walter Kohl of how to cope with obvious senselessness, frustration and despair in life. Logo therapy charted his path to leave the old victim's state of mind and to develop a new mindset of entrepreneur of one's own life. Key aspect of this new approach to life is the ability to reconcile oneself with old, painful experiences and to develop a meaning-centered approach to life.

NARCIZAM

Patogeneza nesposobnosti za ljubav

Ivan Štengl

Rođen 1963. u Samoboru. Teološki studij u Zagrebu i Rimu. Svećenik od 1989. godine. Studij psihologije na Papinskome salezijanskom sveučilištu gdje stječe doktorat 200. godine. Magisterij i doktorat iz područja logoterapije vodstvom prof. E. Fizzotia; magisterij na temu derefleksije a doktorat o samoiskustvenom radu (kontroverza koja je dovela do javne distance V. E. Frankla od A. Länglea). Honorarni nastavnik na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu od 2001., od 2004. stalni zaposlenik. Od 2013. godine u zvanju izvanrednog profesora. Predaje psihološke predmete; seminar u dvogodišnjem ciklusu posvećen logoterapiji.

Ivan Štengl (1963) began his theological studies in 1982 at the Catholic Faculty of Theology in Zagreb and continued it and graduated at the Pontifical Gregorian University in Rome (1982-1988). In 1989 he was ordained a priest of the Archdiocese of Zagreb. He

studied psychology from 1988 until 1993 and obtained his master degree at the Pontifical Salesian University with focus on developmental psychology. He obtained his PhD in psychology at the same university on May 10th 2000 with thesis in the field of logotherapy. During his studies he actively participates in numerous scientific congresses, conferences and forums in Italy and Austria, and contributes to the establishment of the Italian Association for Logotherapy. At the same time he was engaged in pastoral work in Italy, Germany and Switzerland, and has been in the service of the vicar and pastoral associates in several parishes in Zagreb after returning to his home country. At the beginning of the academic year 2001/2002, he started teaching as a part-time lecturer at Catholic Faculty of Theology University of Zagreb (Department of Philosophy). He became a full-time employee in the capacity of a senior assistant in 2004, in 2007 he was appointed to the grade of an assistant professor and in 2013 to the grade of an associate professor in the interdisciplinary field of theology and psychology. He teaches courses in psychology. His scientific interest is focused on the interdisciplinary dialogue between psychology and theology, and to promote original Frankl's logotherapy. He is a member of the Croatian Psychological Association and the Italian's ALAEF. He is associated in the research project European Values Studies (based in Tilburg).

Sažetak

Narcizam.

Patogeneza nesposobnosti za ljubav

Frankl spominje ljubav rado i često, u različitim prigodama. Za njega je ljubav izričaj „specifično ljudske sposobnosti“ za samo-nadilaženjem i predstavlja izvrstan oblik doživljajne kategorije vrijednosti. Iako govor o ljubavi odiše svečanošću, Franklov uzvišen govor o njoj biva na neki način kočen i suzdržan, obavijen tajnovitošću i sramom (Scham), jer svoj istinski doživljaj pokazuje u skrovitosti koju ne valja uvrijediti pogledima drugih.

Ljubav, prema Franklu, posjeduje specifičan odnosni i dijaloški karakter, što je potaknulo niz usporedbi Franklove misli s različitim filozofskim mislima poput: Buber, Jaspersa, Schelera, Heideggera, i jednako tako psihološkim impostacijama: Binswangerom, von Weizseckerom, Frommom.

Ljubav ima odnosni karakter (sadržaj, usmjerenost, izričaj i dubinu osobne upletenosti) i dijaloški karakter, u odnosu na osobu koja se sreće i kako je se doživljava (drugi kao vrijednost u svojoj jedinstvenosti i neponovljivosti, te kao onaj s kojim se stvara su-svijet (Mit-welt), što retrofleksno dopušta samoj osobi na jednom ti prepoznati ja.

Ljubav je presudna za život: „Spasenje je čovjeka u ljubavi, ono dolazi po ljubavi.“ To je poruka nade čovjeku koji se osjeća bolesnim u vremenu psihoterapija, znanosti, umijeća i tehnika. Posljedica je to kraja bezuvjetne vjere u sebe i neograničene mogućnosti razvoja, razočaranog obećanja otkloniti patnju, ograničenost, bolest, krivnju i smrt, nakon što se prethodno potisnulo religiozno, duhovno i filozofsko. Čovjek ne poznaje budućnost ni prošlost, nego neposredne potrebe, nije spreman na ulaganje, nego trošenje, strana mu je kreativnost, a dopušta se oktroirati prekonfencioniranim.

Kolika je neophodnost ljubavi, postaje vidljivo, per via negativa, u Poremećajima sposobnosti susreta. Fenomenologija im je vidljiva u kulturološkoj, sociološkoj, psihološkoj dimenziji, te se na simboličan način pokazuju u somatskoj dimenziji, u nesposobnosti dodira, ili njegovom maničnom traženju, bez osjetljivosti za nepovredivost granica.

Prelistavajući spektar pojavnosti narcizma, pokazuje se jasna slika onoga što čovjeka čini patološkim. U psihotičnom tipu narcizma relacionalnost nije prisutna, u neurotičnom obliku je relacionalnost lažna i prividna, dok u simbiotskom narcizmu dolazi do odsutnosti sebe. Osoba odustaje od sebe slijedom mržnje prema sebi i "utapa se" u drugoga. Drugi je ovisnički tražen, ali ne zbog susreta s njime, nego zbog sebe, i postaje objektom obožavanja.

Prethodnome nasuprot, ljubav je duhovni čin, i specifično je ljudska sposobnost, onkraj nagona i potreba, iako će i oni biti "zadovoljeni", ali samo posredno (nesvjesno), ne putem primarne intencije. Osim zadovoljenja nagona i potreba, sama osoba mora svojoj svjesnosti ostati nesvjesna (subjekt sam sebe ne može reflektirati), mora se prepustiti samo-zaboravu (samo-odmicanje, Selbstdistanz) i u činu samo-darja (sebedarja) otvoriti se drugom subjektu (samo-nadilaženje, Selbsttranszendenz).

Frankl ipak upozorava da ljubav nije naprosto relacionalnost, jer takvoj prijeti opasnost od „monologa u dvoje“, i zato intencionalnost mora biti usmjerena na (zajednički) smisao. U protivnome, npr. među supružnicima može se slijedom učenja dobre komunikacije postići uvid što brak čini nezadovoljavajućim i nezdravim i formulirati

potrebne strategije za poboljšanje. No ako nema jedan „zašto“, relacionalnost je osuđena na neuspjeh. Jednako tako, istinska ljubav ne može biti nesretna. To bi za Frankla bilo proturječije: ili se uistinu ljubi, a to znači neovisno o tome biva li i osjeća li se uzvratanje ljubavi, ili se ljubi „mimo osobe“ odn. zbog njezine tjelesnosti ili koje druge karakteristike, odn. zbog onoga što osoba „ima“, a ne zato što „jest“. Istinska ljubav „dopušta izaći na vidjelo duhovnu osobu erotičnog partnera u njegovoj biti“.

Summary

Narcissism. Pathogenesis of incapacity for love

Frankl mentions love gladly and often, in various occasions. For him love is an expression of specific human ability for self-transcendence and it represents an excellent form of experiential value category. Even though his discourse on love exudes solemnity, Frankl's sublime discourse on it is in a sense stiff and restrained, wrapped with secrecy and 'shame' because it shows what it truly is in delitescence that should not be disturbed by scrutiny of others.

According to Frankl, love has specific relational and dialogic character, which fostered a series of comparisons between Frankl's and other philosophical thought, such as that of: Buber, Jaspers, Scheler, Heidegger, as well as with psychological postures: Binswanger, von Weizsecker, Fromm.

Love has a relational character (contents, focus, expression, and depth of personal involvement) and a dialogic character: in relation to the person one meets and how one experiences that person (the other as a value in his/herspecificity and uniqueness and as somebody with whom one creates a 'co-world' (Mit-welt)), which allows the person to recognize "I" in a specific "you".

Love is crucial for life: "The salvation of the human being is in love and it comes through love." This is a message of hope to the human being who feels "sick" in the "time of psychotherapy", science, arts and techniques.

It is a consequence of the end of unconditional faith in yourself and limitless possibilities of development, disillusioned promise to remove suffering, limitations, illness, guilt and death, after religious, spiritual and philosophical have been repressed. The human being does not know the future or the past; only his/her immediate needs. He/she is rather willing to spend than invest, he/she does not know creativity, but allows himself/herself to be impressed by what is artificial.

How indispensable love is becomes evident, per via negativa, in disorders of the capacity for encounters. Their phenomenology is evident in cultural, sociological, and psychologi-

cal dimensions, and they can be seen symbolically in the somatic dimension, in inability to 'touch' or in the manic need to touch someone, without sensitivity for invulnerability of boundaries. By reviewing the spectrum of how the phenomenon of narcissism manifests itself, a clear image of what makes a human being pathological emerges. In the psychotic type of narcissism relationality is not present; in the neurotic form relationality is fake and illusive, while in the symbiotic narcissism the self is absent and a person gives up on himself/herself, because of self-hatred, and, consequently, he/she drowns in someone else. The other is sought after addictively, but not because one wishes to encounter him/her, but because of oneself. In that way, the other becomes the object of worship.

In opposition to that, love is a spiritual act and a specifically human ability that is beyond instincts and needs, although these will also be 'satisfied', but only in a mediated way (unconsciously) and not through the primary intention. Apart from the unconsciousness of the satisfaction of instincts and needs, even the person himself/herself has to become unconscious in his/her consciousness of himself/herself (the subject cannot reflect on himself/herself); he/she should surrender to self-forgetting (to move away from oneself, *Selbstdistanz*) and open oneself to the other subject (self-transcendence, *Selbsttranszendenz*) in an act of self-giving. On the other hand, Frankl warns that love is not simply relationality, because, as such, it would expose itself to the danger of "monologue in two". Therefore, intentionality has to be directed towards a (common) meaning. If this is not the case, for instance, among spouses, by learning to communicate well they can gain an insight into what makes their marriage unsatisfactory and unhealthy and, consequently, strategies for improvement can be formulated. However, if a certain 'why' of it is missing, relationality is doomed to fail. Similarly, true love cannot lead to unhappiness. For Frankl this would be a contradiction: either one 'truly' loves, and that means irrespective of whether love is returned and felt as such, or one loves 'superficially', i.e. just the other person's body or some other trait, that is, what the person 'has' and not what he/she 'is'. True love "allows the spiritual person of one's erotic partner to come out as it is in his/her essence."

LJUBAV KAO SMISAO KOD PSIHIJATRIJSKIH BOLESNIKA

Borut Škodlar

Izv. prof. dr. sci Borut Škodlar, dr.med.spec. psih. logoterapeut

Borut Škodlar je predstojnik Odjela za psihoterapiju Psihijatrijske klinike u Ljubljani, te izvanredni profesor na Katedri za psihijatriju Medicinskog fakulteta u Ljubljani. Svoj psihoterapijski put je započeo studijem logoterapije i egzistencijalne analize kod prof dr.sci. Elisabeth Lukas. Uže područje njegovog kliničkog i istraživačkog interesa su fenomenološki i egzistencijalni vidici psihotičkih smetnji, te upotreba tih spoznaja u psihoterapiji psihoza. Isto tako, njegov interes zaokuplja područje odnosa između psihotičkih i mističnih stanja, kako bi te spoznaje primijenio u psihoterapiji odnosno u logoterapiji.

Borut Škodlar leads Unit for psychotherapy of University Psychiatric Clinic Ljubljana and is Associate Professor at the Chair of Psychiatry, Medical School of Ljubljana. He has started his psychotherapy training with logotherapy and existential analysis with dr. Elizabeth Lukas. His clinical and research interests are phenomenological and existential aspects and understanding of psychotic disorders, application of these insights - including logotherapy - in psychotherapy of psychoses as well as understanding the relationship between mystical and psychotic experiences, also with a focus on translation of the insights in psychotherapy.

Sažetak

Ljubav kao smisao kod psihijatrijskih bolesnika

Ljubav, ta bezgranična, opće prisutna i po mišljenju mnogih jedina bitna stvar u životu ima važnu ulogu u „radu“ sa ljudima i za ljude. Isto tako je naravno bitna i u radu sa osobama opterećenim najtežim psihičkim smetnjama, kojima je potrebna psihijatrijska zdravstvena skrb. Možemo istaknuti tri područja gdje se ljubav ispunjena profesionalnim erosom nalazi na vjetrometini, te predstavlja izazov psihijatru. 1) Kod teških psihičkih smetnji je često mogućnost obostrano zadovoljavajućeg osobnog kontakta vrlo ograničena. U određenim situacijama je odnos toliko ometan da izgleda kao da ga nema, kao da je nemoguć. Frankl je postavio svjetionik u tim tamnim morima duševnih smetnji koji je nazvao „psihijatrijski credo“, koji govori o безусловnom poštovanju dostojanstva ljudske osobe i njene noetične jezgre. To znači da ljubav ne smije ustuknuti niti pred najteže oboljelima. 2) Psihijatar se susreće sa mnogo stanja, radnji i doživljavanja svojih pacijenata koje ne može razumjeti. Radi se često o kompleksnim ili paradoksnim stanjima, ponekad takvim, koje se nalaze sa one strane prihvatljivih etičnih granica. Teško je raditi sa osobama, koje su primjerice nekoga ubile ili zlorabile. Teško je razvijati ljubav prema takvim osobama. Poznavanje životne priče i njezine psihodinamske interpretacije može pomoći otvoriti skoro već potpuno zatvorena vrata mogućnosti odnosa ispunjenog ljubavlju. Tu pomaže Franklov stav povjerenja u jedinstvenost svake životne situacije i u prisutnost smisla u svakoj životnoj situaciji. 3) Upravo opažanje, doživljavanje i ostvarivanje smisla - najuže područje logo-terapije-, unosi u odnos med klijentom i psihijatrom jaku povezanost, odnosno jake impulse ljubavi. Usmjerenje pažnje u nešto smisljeno, izvan samog odnosa, kao što je Frankl više puta pokazao, može biti od ključnoga značenja za taj odnos. Ljubav između dvoje

se može teško realizirati ako se međusobno iscrpljuju. Pozornost je potrebno usmjeriti prema nečemu izvan njih samih da bi se pojavila ljubav kao sporedni učinak. Slično je i među psihijatrom i klijentom gdje je mnogo zamki za međusobno iscrpljivanje i zaboravljanje ljubavi. Možemo reći, da se uz pomoć „psihijatrijskog creda“ uspostavlja nešto, što tijekom upoznavanja pacijentove životne priče i situacije njegovujemo, te otkrivajući smislene sadržaje zajedno s pacijentom potkrepljujemo. I to nešto možemo mirno imenovati ljubav.

UVOD

Velika većina filozofskih, religioznih i duhovnih tradicija razumije ljubav kao središnju pokretačku snagu života. Isus nas uči »Ljubi bližnjega svoga«. Sufijski mistik Rumi: »Tvoja zadaća nije tražiti ljubav, nego pronaći u sebi sve prepreke, koje si prema njoj izgradio«. Eros je prema Frojdu jedan od dva temeljna pokretača u oblikovanju psihičkog aparata a prema Franklu jedan od dva motora psihičkog života (drugi je motor straha). Prema Platonovom Simpoziju Sokrat govori o tome da ne objašnjava razumijevanje ničeg drugog, osim razumijevanja ljubavi. Mogli bi nabrajati još cijeli niz misli o ljubavi velikih umova. Ako pogledamo na razvoj čovjeka u svjetlu emocionalnog odnosa, koji zadovoljava tako djetetove kao i roditeljske potrebe vidimo da je ljubav od ključnog značenja za njegov tjelesni i psihološki opstanak.

Analognu ulogu ima ljubav i u psihoterapijskom odnosu između psihoterapeuta i klijenta, kao i između psihijatra i pacijenta u psihijatrijskoj obradi. Ljubav je vezivo koje ih povezuje i time pozitivno utječe na tijek liječenja. Ukoliko je ono uspješno tada se desi barem nešto od onoga što nazivamo „ drugo djetinjstvo“ ili „ drugo roditeljstvo“. U psihijatriji, u radu sa najtežim duševnim bolesnicima je profesionalni eros često u iskušenju. Taj odnos brige i ljubavi prema bolesnoj osobi, koji djeluje ozdravljujuće može biti otežan i u opasnosti da ga zasjene jaki negativni osjećaji, kao što su nesigurnost, nemoć, ugroženost, strah, zabrinutost i slično. U članku ćemo posvetiti pozornost trojim vidicima ljubavi u psihijatriji:

- 1) „Psihijatrijski credo“ u stanjima kada je pacijent zatvoren u svoj svijet, nedostupan psihijatru i radi toga je taj odnos jako otežan.
- 2) Razumijevanje pacijentove životne priče i njene psihodinamike u okrilju terapeutske empatije i ljubavi.
- 3) Doživljavanje i ostvarivanje smisla, kao poticaj za odnos naklonjenosti među pacijentom i psihijatrom, koji proizlazi iz usmjerenja obojice na nešto „ treće“ izvan njih samih.

(1) „Psihijatrijski credo“ i najteža duševna stanja

Kod teških duševnih smetnji kao što su to teška depresivna stanja ispunjena očajem i sumanutim depresivnim mislima, akutna psihotična stanja, demencije, omamljeno-sti alkoholom ili neurotoksičnim supstancijama je odnos s pacijentom otežan, te međusobno zadovoljavajući odnos pacijent - psihijatar vrlo ograničen. To ide do te mjere da se može se imati osjećaj kao da taj odnos uopće ne postoji. U tamnom moru duševnih stanja, posebno psihotičnih, Frankl je postavio „svjetionik“ u obliku „psihijatrijskog creda“ koji govori o bezuvjetnom poštovanju dostojanstva pacijenta radi njegove noetične jezgre.(2)

Poznato je da je Frieda Fromm Reichmann, pionirka u psihoterapeutskom radu s najtežim psihotičnim pacijentima u znamenitoj psihoanalitičkoj klinici Chestnut Lodge obilazila pacijente svaki dan, čak i one koji uopće nisu govorili. Vjerovala je u terapijski odnos - kakav je to terapijski eros morao biti! - čak i tada kada se činilo da ga više nema.(3) Mnogi pacijenti su nakon poboljšanja govorili kako je za njih bilo od životne važnosti to što ih je psihoterapeutkinja svaki dan posjećivala. Uz nju su osjećali da ipak postoje, nakon što su taj osjećaj radi svog teškog stanja izgubili. Ne iznenađuje zato da je naslov njene knjige kao i moto njene biografije bio “Tko spasi jednog samog čovjeka, spasio je cijeli svijet“(3). Često otkrijemo da se iza zidova ljudi zatvorenih u svoj svijet skrivaju jedinstvene životne priče i velika bogatstva. Iznenade nas u pravom trenutku za njih. No koji puta se desi, u teškim trenucima, kada sami trebamo utjehu ili smirenje, da to naši pacijenti znaju dati nama.

Neću zaboraviti teško iskustvo u vezi s pacijentom, koji je otišao sa odjela te počinio samoubojstvo. Nakon što sam dobio tu informaciju zaljuljalo mi se tlo pod nogama.(5) Za pola sata je na programu bio grupni rad na odjelu. Osjećao sam na ramenima pritisak i težinu situacije u kojoj sam bio. Trebalo je na primjeren način saopćiti pacijentima da se dogodilo samoubojstvo. U grupi je sjedilo još nekoliko suicidom opterećenih i ugroženih osoba. Usprkos mojim slabim očekivanjima grupa se iskazala kao jedna od najsuosjećajnijih što sam ih uopće ikada doživio. Čak i oni koji nisu puno govorili, znali su iskazati svoja čuvstva potpore, naklonjenosti i utjehe te osjećaje da se nalazimo na istom čamcu. Pri tome je bilo nemoguće da ne bi osjetio u sebi toplinu i ljubav te povjerenje u prkosnu moć duha(6) kako je to imenovao Frankl, koji se može probiti i kroz debele stijene duševne bolesti. Dakle ljubav ne smije izostati i treba biti prisutna i u odnosu sa najtežim psihijatrijskim bolesnicima.

(2) Razumijevanje životne priče kao pomoć za širenje odnosa ljubavi

Psihijatar se susreće sa stanjima, doživljajima i radnjama pacijenata koje teško može razumjeti. Takva stanja mogu biti vrlo kompleksna ili paradoksalna tako da a priori izgledaju bezizlazna bilo pacijentu samom ili terapeutu ili obojici. Među takva stanja se ubrajaju i ona u kojima pacijent napravi nešto što nije etički prihvatljivo. Za psihijatra je to poseban izazov. Nije lako raditi sa ljudima koji su nekoga ubili ili zlorabili. Tu je vrlo otežano razumijevanje i empatija. Koji puta izgleda za psihijatra nemoguće djelovati psihoterapeutski jer je to u biti odnos, koji je u takvim slučajevima vrlo ugrožen. Tada nam više puta pomogne upoznavanje pacijentove životne priče i psihodinamike čime se otvaraju već skoro zatvorena vrata mogućnosti da taj odnos bude ispunjen ljubavlju.

(7) Sjećam se cijelog niza pacijenata, čije su me radnje u prvom trenutku ispunjavale vrlo neugodnim osjećajima. Sam sam osjećao otpor i unutrašnju stisku kada sam trebao raditi s njima. No kada sam otkrio što im se sve događalo u djetinjstvu, mladosti i kasnije u životu, kako su bili napušteni, maltretirani ili čak zlorabljani, moj se pogled na njih bitno promijenio. Uživanje u iskorištavanju i prikraćenju djeteta u njima je otvaralo vrata suosjećanju, naklonosti i toplini, što je prije toga bilo nemoguće. Takav vrlo potresan zaokret nas suočava s jakom uvjetovanošću razumijevanja i interpretiranja svijeta oko nas. Svijest o toj uvjetovanosti nas upozorava na našu „krhkost“ koju iscrpno opisuje talijanski fenomenolog Giani Vattimo(8). S druge strane nas „svijest o vlastitoj interpretativnoj ograničenosti približava čovjeku koji drugačije misli, koji živi s drugačijom interpretacijom (istinom) i koji je pod utjecajem drugačijeg nasljeđa, bilo društvenog ili osobnog“(9). To nam posvjescuje i Franklovo vjerovanje u jedinstvenost čovjeka i njegove situacije. Frankl je naglašavao da je traženje smisla uvijek otkrivanje i istraživanje ad personam i ad situationem.

Ad 3) Doživljavanje i ostvarivanje smisla kao poticaj za ljubav

Upravo otkrivanje, doživljavanje i ostvarivanje smisla, što je najuže područje logoterapije, doprinosi snažnoj povezanosti između klijenta i psihijatra, što bi pjesnički mogli reći da unosi u odnos klijent i psihijatar snažne impulse ljubavi.

Poznamo mnoge kliničke situacije kada su u traženju rješenja i strategija tako psihijatar kao i klijent otkrili samo-nadrastajući sadržaj koji je bio smislen i ljekovit. Upravo je usmjerenost u nešto smisleno izvan tog odnosa od ključnog značenja, kao što je pokazao i Frankl. Inače se teško ostvaruje odnos ljubavi među klijentom i terapeutom ako se neprekidno iscrpljuju jedan pored drugoga. Ima mnogo mehanizama i silnica koje

loše utječu na međuljudske odnose, a posebno terapijski odnos. Asimetričnost odnosa se u mnogo vidika, kao što su otkrivanje, moć i znanje, ovisnost o odnosu, prepliće s trenutačnim imanentnim značajkama realnog odnosa te transferno – kontratransfernih procesa, koji se nalijepe na nj. Sve to otvara brojne mogućnosti za spomenuto međusobno iscrpljivanje, od čega ih može osloboditi samo nešto „treće“, nešto izvan njih samih, nešto transcendentno.

Emmanuel Levinas, jedan od ključnih mislioca francusko-židovske fenomenološko-egzistencijalističke provenijencije, postavlja etiku i odnos prema drugoj osobi ispred svakog drugog spoznanja(10). Pa i filozofiju shvaća kao mudrost o ljubavi a ne kao ljubav prema mudrosti. Slično Martin Buber, isto tako značajan filozof židovske provenijencije, u svom središnjem pojmu, kao i naslovu svog utjecajnog djela Ja – Ti, razumije taj Ti i odnos s njim kao najbitnije. Najbitniji je zbog toga jer se otvara transcendentnomu, nečemu izvan odnosa, vječnomu Ti, koji je za njega bio jednak Bogu (11).

To je put kojim psihijatar i pacijent mogu izbjeći međusobno iscrpljivanje i zaboravljanje ljubavi, koja je osnovna veza između njih. To je veza koja im je bila namijenjena i poklonjena još prije početka njihovog odnosa, koja traje cijelo vrijeme odnosa i odzvanja još dugo nakon zaključka formalne psihoterapije svojom ljekovitom i inspirativnom snagom.

Zaključak

Naše razmišljanje o ljubavi u smislu naklonjenog odnosa ispunjenog poštovanjem i razumijevanjem čovjeka u krizi možemo završiti s misli da se takav odnos uspostavlja s „psihijatričkim credom“, da ga s upoznavanjem pacijentove životne priče i situacije njegujemo, a pomoću otkrivanja smislenih sadržaja zajedno sa pacijentom osnažujemo i potičemo. Tako postavljen, njegovan i ojačan odnos možemo mirno razumjeti kao okrilje ljubavi (12)

1 Dejan Kos: *Evangelij bližine*. Ljubljana: KUD Logos, 2015

2 Viktor E. Frankl: *Der leidende Mensch. Anthropologische Grundlagen der Psychotherapie*. Munchen: Pieper,1990; Viktor E. Frankl: *Der Wille zum Sinn. Ausgewählte Vorträge über Logotherapie*. Munchen: Pieper, 1991

3 Frieda Fromm-Reichmann: *Principles of Intensive Psychotherapy*.....

Summary

Love, the boundless, all-absorbing and according to many the only important dimension in our lives, plays an important role in every “work” with and for people. It is thus crucial also in people with the most severe mental disorders, treated in psychiatry. We can expose three domains, where is love in the sense of professional commitment and benevolence, i.e. professional eros, in the draught and as a challenge to psychiatrist. (1) In severe mental disorders is the contact with a patient and capacity for establishment of mutual relationship with her or him potentially very limited. In some mental states it is limited to such a degree, that it seems impossible and inexistent. Frankl sets up as a lighthouse for these dark seas of mental states so called “psychiatric credo”, unconditional respect for the dignity of a patient and of his/her noetic core. Thus love never ceases even in the contact with the mentally most disturbed. (2) Psychiatrist sees many states, experiences and acts of patients, which he cannot grasp in their complexity and paradoxicality. Some of them are beyond her or his acceptable ethical norms. It is hard to work with persons, who have abused, tortured or even killed somebody. The capacity for love is rendered very difficult. In such cases, learning about and understanding a patient’s life story and his or her psychodynamics open the almost closed door of capacity for loving relationship. Frankl’s trust – expressed in so many of his texts and interviews – in uniqueness of a person and her/his situation, which can be discovered as meaningful, can help us with that. (3) Precisely perception, experience and activation of meaning – the narrowest “working place” of logotherapy – induce in the relationship between a patient and a psychiatrist a strong tie, strong impulses of love. Orientation toward something meaningful outside the relationship, as Frankl has many times shown, is crucial for the relationship. Love between the two can hardly be enacted, if they are exhausting each other. However, when they direct their attention to something beyond their relationship, love starts to flow as a side-effect. The same holds for the relationship between a patient and a psychiatrist, where there are numerous traps for such exhaustion and for the oblivion of love. Thus we can say, that in “psychiatric credo” we establish something that is nurtured by the understanding of a patient’s story and situations, and strengthened through discovering of meaningful orientation points. And this something can be peacefully called love.

LOGOTERAPIJSKI PRISTUP PARTNERSKOJ TERAPIJI

Cvijeta Pahljina

Rođena sam na Rabu, najljepšem otoku na svijetu, daleke 1943. godine. Doma sam u dvije države, Hrvatskoj i Sloveniji, u kojoj živim preko 40 godina. Osjećam, da trebam biti most između oba naroda odnosno kruga ljudi koje na životnom putu susrećem. Moj životni poziv je biti liječnik tamo gdje me trebaju. Diplomirala sam na Medicinskom fakultetu u Zagrebu na kojem sam i specijalizirala psihijatriju. Radila sam kao psihijatar u psihijatrijskim bolnicama u Hrvatskoj i Sloveniji i u vlastitoj ambulanti za pomoć u krizi u Celju. Još uvijek po potrebi pomažem kao psihijatar osobama u krizi u okviru Zavoda za zdravstveno varstvo u Celju. Završila sam i subspecijalizaciju iz logoterapije Viktora Frankla kod prof. Elisabeth Lukas u Beču (Institut ABILE). Logoterapija je dala dragocjeni doprinos medicini time što je vratila u antropološku sliku čovjeka njegovu duhovnu dimenziju. Time je rehumanizirala medicinu i sva područja gdje se može primijeniti. Zbog velike koristi u terapiji osoba s psihičkim smetnjama, kao i pomoći u

najrazličitijim životnim krizama željela sam prenijeti to znanje u Hrvatsku i Sloveniju. Moja učiteljica prof. E. Lukas je to svim srcem podržala. Započela sam s edukacijom iz logoterapije u okviru Zavoda žički tabor za duhovni rast 2010. u Sloveniji, a nakon toga 2011. u Hrvatskoj u okviru Udruge za logoterapiju Logos. Godine 1986. sam osnovala prvi telefon za pomoć osobama u krizi u Sloveniji, koji je radio izvan zdravstvenih ustanova. Godine 1990. sam potaknula osniva-nje Slovenskoga Saveza za telefonsku pomoć u krizi, gdje sam bila dugogodišnja predsjednica i delegat u Internacionalnoj federaciji telefona za pomoć u krizi IFOTES. Približno 18 godina vodim Ljetne tabore za duhovni rast u Žičkoj kartuziji. Majka sam šestero djece, na koje sam jako ponosna.

I was born on island of Rab, the most beautiful island in the world, back in 1943. I feel at home in two countries, Croatia and Slovenia, where I live over 40 years. I feel that I should be the link between two nations, i.e. circle of people I meet at my life path. My life vocation is to be physician there where they need me. I graduated at School of Medicine, University of Zagreb, where I also specialized in psychiatry. I worked as psychiatrist in psychiatric hospitals in Croatia and Slovenia as well as in my own clinic for help in the crisis in Celje, Slovenia. I still, as needed, help as a psychiatrist, to persons in crisis in Nacionalni Inštitut za javno zdravje (National Institute of Public Health) in Celje. I've also subspecialized from Viktor Frankl's logotherapy with prof. Elisabeth Lukas in Vienna. Logotherapy gave valuable contribution to the medicine by bringing back into anthropological picture of humans its spiritual dimension. By doing that, it rehumanized the medicine and all areas where it can be applied. Due to significant benefit in therapy of persons with psychological problems, as well as help in wide area of life crisis, I wanted to transfer this knowledge to Croatia and Slovenia. My teacher prof. E. Lukas supported it with all her heart. I started with education from logotherapy within Zavod žički tabor za duhovno rast in Slovenia in 2010, and after that, in 2011, in Croatia, within Logos society for logotherapy. In 1986 I've founded first telephone assistance for persons in crisis in Slovenia that functioned out of medical institutions. In 1990 I initiated founding of Slovenian Association for telephone assistance in crisis, where I was longtime president and delegate in International federation of telephones for help in crisis IFOTES. Some 18 years I run summer camps for spiritual growth in Žička kartuzija (Carthusian monastery). I'm mother of six children to whom I'm very proud.

Sažetak

Logoterapijski pristup partnerskoj terapiji

Imago hominis (slika čovjeka) Viktora Frankla naglašava duhovnu dimenziju kao specifičnu karakteristiku ljudske osobnosti. Bitne sastavnice te dimenzije jesu: savjest, slobodna volja, odgovornost i potreba po smislu. Osluškujući savjest možemo je prema svojoj slobodnoj volji poslušati ili ne, možemo se ravnati po smislu ili ne, no u svakom slučaju odgovornost je isključivo naša. Naš odabir utječe na našu osobnost, a preko nas i na naše najbliže, uključujući i bračne partnere. Mijenjajući sebe mijenjamo i svijet oko sebe.

Čovjek je pozvan da bude cocreator (sustvaratelj) - Viktor Frankl

U partnerskoj terapiji na logoterapeutski način do izražaja dolazi prijelaz iz egocentrične pozicije u poziciju ljubavi jer samo preko ljubavi možemo usrećiti osobu s kojom smo krenuli na životno putovanje i samo preko ljubavi možemo posredno ostvariti i vlastitu sreću. U radu je predstavljena i praktična shema partnerske terapije koja može poslužiti kako u osobnom životu tako i u logoterapeutskom radu.

Kada je Ljubav na djelu!

Kada je ljubav na djelu ništa nije nemoguće. Tako nekako sam razmišljala u susretu s teškim 'slučajevima' partnerskih odnosa, koji su znali doći na psihijatrijski odjel ili u moju ordinaciju. U prvim godinama prakse sam se pitala - radi čega ostaju zajedno i ne bi li bilo bolje da se rastanu. To je pogotovo bilo moje razmišljanje u susretu s nasiljem u odnosu ili u susretu s ovisnošću. No znalo se često dogoditi da su oboje us-trajali u želji da im se pomogne kako bi ostali zajedno. Često su iza njih bila desetljeća zajedničkog života, djeca, kuća koju su gradili zajedno. Nije moguće da u cijeloj priči nije bilo i nečeg lijepog. Često sam otkrivala temelje u koje je bila ugrađena ljubav pa mi se rađala nada da se ipak nešto može napraviti, da postoji šansa. I tako usprkos mom unutrašnjem otporu, stavljala sam se na raspolaganje. No, pitala sam se kako se moguće prepustiti nježnostima nekoga tko je bio nasilnik. Činilo mi se da se pri tome ne da izbjeći pojavljivanje slika grubosti, opasnosti, ponižavanja... S vremenom sam došla do zaključka da su svi rezultati ovisni o samoj osobi, da terapeut (liječnik,

logoterapeut, psihijatar) pritom igra sporednu ulogu. On je samo, na neki način, moderator koji im osvjetljava put kojim žele krenuti. Ako zaista žele promjenu sposobni su razumjeti, oprostiti, zauzeti drugačije stajalište, pronaći smisao i razviti zahvalnost prema prošlosti, čak i takvoj u kojoj je prisutno nasilje.

Osobno mislim da je brak sveta institucija i da je potrebno napraviti sve, odnosno dati svoj maksimum, da se održi dom djeci, da se razvija ljubav u odnosima obiteljskih članova. No u određenim situacijama treba znati postaviti granicu, pa ako se radi o nasilju koje ne pokazuje želju za promjenom, o ovisnosti koja ne pokazuje želju za prestankom, o promiskuitetu koji se nema namjeru promijeniti, tada nije dobro ustrajati u takvoj vezi, jer to više nije gnijezdo u kome bi se obiteljski članovi osjećali dobro, u kome bi mogli duhovno rasti.

Što me naučila logoterapija bračnih parova? Ništa nije nemoguće, kada je ljubav na djelu!

Kojim putem logoterapeut treba krenuti? U prvom redu ispitati je li veza utemeljena na ljubavi. To je pitanje koje je važno u terapiji za terapeuta, a još važnije za par koji na terapiju dolazi. Dakle potrebno je osvjetliti sve razloge radi kojih su krenuli na zajedničko životno putovanje. Što ih je privuklo partneru i koje dobre osobine može danas primijetiti kod drugoga. Važno im je dozvati u sjećanje način na koji su si iskazivali ljubav na početku njihove veze. Da li bi to mogli ponoviti? Bitno je u pristupu partnerskoj terapiji ustanoviti i jesu li oboje motivirani ostati zajedno. U slučaju da nisu, tada logoterapeut može pomoći da se odnosi svedu u prihvatljive okvire te da eventualni rastanak bude što bezbolniji za sve.

Ukoliko par koji dolazi izražava želju ostati zajedno, terapeut započinje terapiju tako da razgovara sa svakim pojedinačno. Dakle, u logoterapiji bračnog para, koristi se individualna psihoterapija. To je važno radi toga da ne bi razgovor o tome što je koga povrijedilo samo dodao sol na ranu i pojačao konflikt. U individualnom razgovoru svatko posebno govori o tome što ga u tom razdoblju zajedničkog života najviše smeta. Važno pitanje je kako si zamišlja idealan odnos. Potrebno je svakoga vratiti unatrag na početak veze da im postane čim jasnije, koje vrijednosti su ih privukle, što im je tada bilo važno. Dobro je da pored neugodnih sjećanja govore i o dobrim trenucima, kako se ne bi fiksirali samo na negativno.

Od ključnog značenja je i motiv koji ih je doveo terapeutu. Često je to želja da djeci očuvaju dom. Ponekad je uz to prisutna dilema: treba li ostajati zajedno 'samo radi djece'? Dobro ih je tada dovesti u ulogu djeteta i upitati kako bi se osjećali kada bi imali

10 godina i kada bi se njihovi roditelji željeli rastati. Da li bi im to bilo svejedno? Što bi željeli? Tako će im možda postati jasnije što to znači 'samo radi djeteta.' To dijete je, ili može biti, svatko među nama. Kada bi roditelje motivirala želja da djeci očuvaju dom, zar ne bi to bila vrlo nesebična i, prema tome, poštovanja vrijedna želja, odnosno motiv. Kao što je govorio Viktor Frankl, svoju sreću postizemo kada činimo nešto iz ljubavi za druge, tada se sreća pojavljuje kao logičan sporedni učinak. Ta što je vrednije za roditelje od njihove djece? Dakle, ako žele ostati zajedno 'samo zbog djece', treba ih pohvaliti i u tome podržati. U tom slučaju mogu dalje razmišljati kakvi bi željeli biti kao idealni roditelji svojoj djeci? Tu pomaže i podpitanje: Što ste željeli da vam vaši roditelji naprave u tim godinama u kojima se sada nalazi vaše dijete? U logoterapiji se trudimo osvijetliti sve kutove nekog životnog razdoblja koje je proteklo, kako bismo mogli uvidjeti za što sve možemo biti zahvalni. Isto tako, pritom možemo doći do zaključka da neke svoje postupke ne bi ponovili, da nam je zbog njih žao te, ako smo njima povrijedili drugu osobu, a nismo to još popravili, sada je trenutak razmišljati kako bi popravili učinjenu krivicu. Situacije se ne mogu vratiti, ali u sadašnjosti postoji bezbroj načina kako popraviti štetu. Najbolje je, ako je ta osoba još prisutna u našem krugu, da je pokušamo na neki način, svojom ljubavlju, obeštetiti za učinjenu štetu. No, ako nam osoba nije dostupna, bilo da se odselila ili je umrla, možemo učinjenu krivicu popraviti čineći dobro nekom drugom. U knjizi 'Liječnik i duša' Frankl opisuje zloglasnog 'anđela smrti' - liječnika u bolnici, koji je dosljedno provodio eugenički zakon tada proglašen od države. Nije bilo lako izbjeći smrt ako je netko imao duševnu bolest. Frankl je mnoge spasio na taj način, da im je napisao puno blaže dijagnoze od onih koje su stvarno imali. No, poslije rata je u svojoj ordinaciji imao prilike voditi razgovor s klijentom koji je prošao kroz ruski logor neposredno nakon rata. Taj mu je pripovijedao o dobrom anđelu bez koga mnogi ne bi preživjeli. Taj ih je bodrio i pomagao koliko je mogao u svim situacijama. U tom dobrom anđelu Frankl je prepoznao anđela smrti kojega se sjećao u potpuno drugačijoj ulozi iz svoje bolnice na početku II. svjetskog rata.

Logoterapijski pristup paru započinje, dakle, nakon obavljenog individualnog razgovora sa svakim zasebno, koji traje približno 45 minuta. Zatim se vodi razgovor s oboje. U uvodu logoterapeut istakne njihovu želju da nastave zajednički život, ljubav koja je bila temelj zajedničkog početka te tehniku 'malih koraka' na putu ozdravljenja njihove veze. Treba biti zadovoljan uspjesima u malim stvarima, jer i uspon na Himalaju započinje prvim korakom. Osim toga, dobro je uzeti vrijeme da se učvrsti drugi model ponašanja od onog ranije s kojim nisu bili zadovoljni.

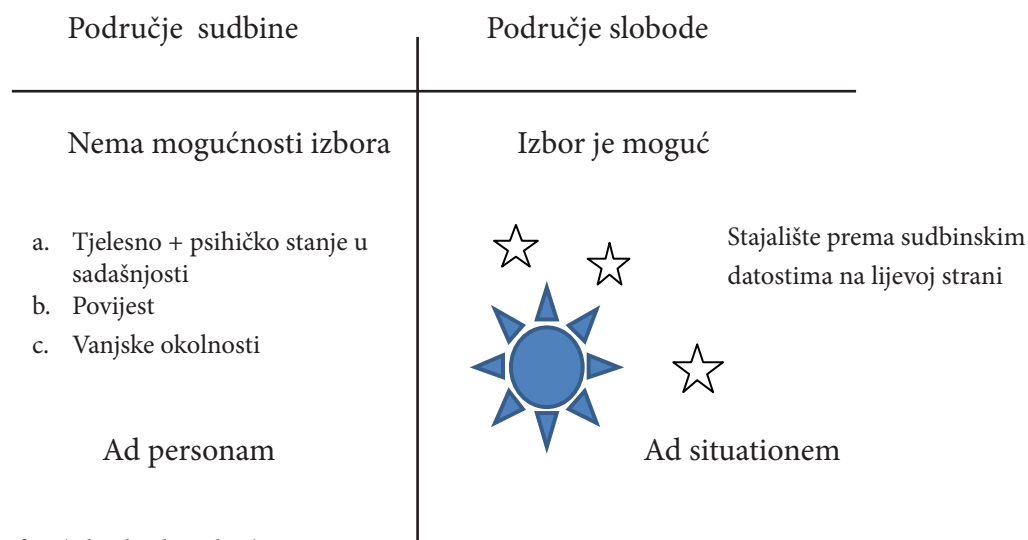
Bitna razlika između logoterapijskog pristupa bračnoj problematici i ostalih psiho-

terapijskih metoda je put kojim se pojedinac u bračnoj terapiji izvlači iz pozicije egocentričnosti i postavlja u poziciju ljubavi. Dakle, ne bavimo se time što mene kod partnera smeta, što bih htjela da on promijeni, nego se postavlja pitanje ljubavi koje glasi: što mogu ja učiniti da usrećim svog partnera? Pritom se dobro prisjetiti trenutaka svoje kreativnosti na početku iste veze. Kakav je tada bio moj model ponašanja? Koji su bili motivi mojega ponašanja? Nisam li se cijelo vrijeme trudila usrećiti drugoga kako bi u njemu probudila ljubav prema meni? Nisam li u partneru pronalazila elemente koji su me oduševljavali? Nisam li otkrivala još nedovoljno razvijene potencijale koje bi ta osoba trebala razviti? Je li se to zaista i dogodilo? Što mogu učiniti da danas potaknem zaspale mogućnosti? Što mogu učiniti da se ponovo razbukta ljubav? Koje vrijednosti su nam zajedničke? O čemu najlakše razgovaramo? Čemu se najviše veselimo? Zašto je tome tako? Koji su motivi toga? Je li to što nas veseli zaista dobro i za našu djecu i za druge ljude? Kakav je naš odnos prema glazbi, plesu, umjetnosti općenito, prema gibanju, sportu, prirodi? Kakav je naš odnos prema drugim ljudima, prema duhovnim vrijednostima? Što je to što nas najviše povezuje?

U uvodnom dijelu terapije je korisno predstaviti paru shemu Elisabeth Lukas, koja je osnova svih logoterapijskih razgovora.

OSNOVNI MODEL LOGOTERAPIJE

Ovaj model prožima sve metode logoterapije i predstavlja podlogu svih razgovora

Graf 1. (Elisabeth Lukas)

Na lijevoj strani je područje sudbine. Tu je pohranjeno naše genetsko nasljeđe: temperament, svi dosadašnji događaji i osobe iz prošlosti, vanjske okolnosti. Dakle, sve što se ne može promijeniti, jer se već dogodilo. Tu više nema mogućnosti izbora.

Na desnoj strani je područje slobode. Tu imamo mogućnost izbora. Možemo zauzeti stajalište prema bilo čemu ili bilo kome iz naše prošlosti i sadašnjosti. Možemo upotrijebiti svoje talente na način koji izaberemo. Možemo se i dalje ljutiti ili oprostiti. Dakle, nismo determinirani time što se dogodilo.

Postoji cijelo nebo smislenih zvjezdica od kojih treba izabrati onu koja nam najintenzivnije svijetli, onu koja je u tom trenutku najsmislenija za određenu osobu i određenu situaciju. Terapeut je taj koji pomaže klijentu pronaći 'zvjezdice', ali koju će od tih odabrati ovisi o samom klijentu. Sloboda izbora je njegova, ali isto tako i odgovornost. Pritom je on opremljen savješću koja mu u svakom trenutku šapuće najbolje rješenje. To najbolje nije najbolje samo za klijenta, nego i za ostale u njegovoj okolini. Dakle, izbor nam nije uvijek najugodnije i najlakše rješenje. Često upravo suprotno. No, osjećamo u svom srcu da je to najbolje za sve.

Terapeut pomaže klijentu postavljajući mu ključna pitanja, dakle vodeći Sokratovski dijalog, koji je specifičnost logoterapijski vođenog razgovora, bez obzira radi li se o individualnoj, grupnoj ili partnerskoj logoterapiji.

Logo-terapija para se odvija po shemi koja ima tri stupnja i dvije varijacije. Izabiremo ili jednu ili drugu varijaciju.

Varijacija A

I stupanj:

Terapeut (T): Što mislite da bi razveselilo Vašu suprugu / muža da vi učinite / kažete?

Partner 1 (P1): Odgovori što misli o tome. Ustrajati treba pri tome da bude čim konkretnije. Npr. P1: Željela bi da budem drugačija.

T: Na kojem području drugačija? U čemu konkretno drugačija?

P1: Odgovor

T: Pitanje drugom partneru (P2): Da li je odgovor točan? Ako nije, kažite što bi vas razveselilo.

P 2: Odgovori.

T: A sada kažite što bi P1 razveselilo da Vi učinite za njega?

P2: Odgovori

T: provjerava kod P1

P1: odgovori

II stupanj:

T: Što bi od toga zaista mogli učiniti iz ljubavi prema partneru?

P1: Odgovori

T: Pitanje za P2: Da li biste time bili zadovoljni?

P2: Odgovori

T: Što bi Vi mogli učiniti iz ljubavi prema partneru?

P2: Odgovori

T: Da li bi to bilo to što bi moglo popraviti vaš odnos? Da li bi time bili zadovoljni?

P2: Odgovori

III stupanj:

T: Koji mali korak u tom pravcu možete učiniti do drugog puta?

P1: Odgovori

T: Da li bi bili time zadovoljni? (Pitanje upućeno P2)

P2: Odgovori

T: Koji mali korak u tom pravcu možete vi učiniti do drugog puta?

P2: Odgovori

T: Da li bi bili time zadovoljni? (Upućeno P1)

P1: Odgovori

Terapeut rezimira terapiju potičući oboje da ispune svoja obećanja bez obzira koliko će ih druga strana ispuniti. Ako naime jedna strana ispuni svoje obećanje, to će imati pozitivan učinak na drugoga i možda mu pomoći da se i sam potruži. Terapeut postavlja pitanje smisla krize, smisla dolaska na terapiju i smisla koji sam za sebe pronalazi u svom udjelu u bračnoj logoterapiji. Odgovore daje bračni par i sam terapeut.

Za domaću zadaću:

1. Pisanje dnevnika: Na čemu mogu biti danas zahvalna?

Što sam lijepoga doživjela, vidjela? Što je moj muž / žena napravila lijepo ili dobro?

Što sam sama napravila lijepog ili dobrog?

Kakvog smisla ima ova situacija za mene, a kakvog za našu obitelj?

2. Zajedničke šetnje

3. Jednodnevni obiteljski izlet

Varijacija B:

I stupanj:

T: Što mislite da vašeg partnera kod vas najviše smeta?

P1: Odgovori

T: Da li je to zaista to što vas najviše smeta? (obraća se P2)

P2: Odgovori

Ako je odgovor točan ide se dalje, a ako nije, P2 sam kaže što ga smeta.

T: Što vi mislite da vašeg partnera najviše kod vas smeta:

P2: Odgovori

T: Da li je to zaista to što vas najviše smeta? (obraća se P1)

P1: Potvrdi ili kaže drugo.

II stupanj:

Kada bi se slična situacija ponovila što bi mogli napraviti da ne bi povrijedili partnera (upućeno P1)

P1 : Odgovori

T: Provjerava kod P2

Tada isto pitanje upućuje P2 i provjerava kod P1.

III stupanj:

T: Što ćete napraviti, koji barem mali korak da spriječite takvo svoje ponašanje?

P1: Odgovori

T: Provjeri kod P2 da li bi s tim bio zadovoljan.

T: Postavlja isto pitanje P1. Dobiveni odgovor provjerava kod P2.

T: Što ćete napraviti do drugog puta u sličnoj situaciji kako bi spriječili ponavljanje lošeg ponašanja?

P1: Odgovori

T: Provjerava kod P2

T: Pitanje za P2: Što ćete učiniti da spriječite ponavljanje istog lošeg ponašanja?

P2 : Odgovori

T: Provjera kod P1.

Zaključak terapije isti je kao kod varijacije A.

Bračna psihoterapija treba trajati nekoliko mjeseci, čak i tamo gdje je došlo do prom-

jena na bolje nakon prvog susreta. Radi se o tome da se naše ponašanje odražava u radu moždanih stanica. Šablone koje su uhodane imaju tendencije ponavljanja. Radi toga postoji opasnost da se nakon 1-2 seanse kod logoterapeuta te nakon prekida terapije ponovo pojavi loš uzorak ponašanja. Radi toga je potrebno ustrajati na kontrolama barem 1x u 14 dana kroz nekoliko mjeseci.

Bračnom paru treba pomoći da se učvrste neuronske veze, neuronski krugovi novog ponašanja, koje će kroz određeno vrijeme postati automatizam. Samo na taj način će se postupno učvrstiti to dobro ponašanje koje će zatim imati dobar utjecaj na ozračje u obitelji koja će djelovati pozitivno na svoju okolinu te tako sudjelovati u projektu: Svijet nije zdrav, ali je ozdravljiv.

Summary

Logotherapeutic approach to couple's counseling

Viktor Frankl's imago hominis (image of man) puts emphasis on the spiritual dimension as a specific characteristic of human personality. The essential components of that dimension are: conscience, free will, responsibility and will to meaning. If we listen to our conscience closely, we can decide by our free will whether to follow it or not; our decision can be governed by meaning, but in any case, the responsibility is entirely our own. The choices we make influence our personality, and thus our loved ones as well, including our marital partners. By changing ourselves we change the world around us.

The man has been given the role of the cocreator (Viktor Frankl)

In couple's counseling based on logotherapy, the emphasis is placed on transition from the egocentric position to the position of love because only through love can we bring joy to our life partner, and only through love can we indirectly achieve personal happiness. The paper also includes a practical representation of couple's therapy which can be used both in personal life and in logotherapy.

LJUBAV KAO TRAGAČ ZA AUTENTIČNOŠĆU

Harald Mori

Harald Mori, magistar znanosti iz psihoterapije radi kao psihoterapeut u svojoj privatnoj praksi od 1991. godine. Rođen je 1962. god. u Klagenfurtu na Wörthersee-u (Južna Austrija), studirao je medicinu (doktor medicine) i psihoterapiju (magistar psihoterapeut) u Grazu, Beču i Minhenu. Licencirani je psiho-onkolog (1998.g.), predavač je na MUW - Medicinskom fakultetu u Beču, Odjel za psihijatriju prof. Kaspera i na „Viktor Frankl seminaru“ (kontinuirano od 1991.g.) te edukator budućih psihoterapeuta (LTEA) „ABILE“ na Sveučilištu Donau u Kremsu.

Osim u europskim zemljama, predavač je na fakultetima i psihoterapijskim institutima širom svijeta, tj. u Brazilu, Argentini, Japanu, Kanadi, New Yorku, Rusiji i Južnoj Koreji a odnedavno i u Peruu.

U siječnju 1987.g., kao mladi student medicine (kasnije diplomirani psihoterapeut), Harald Mori imao je čast osobno susresti prof. Viktora Frankla. U sljedećih deset godina postao je njegov student i potom asistent na Franklovim sveučilišnim predavanjima u Beču te osobni pomoćnik.

Harald Mori licencirani je psihoterapeut za logoterapiju i egzistencijsku analizu uz specijalizaciju na području života i djela Viktora Frankla. Znanstveno proučava psiho-onkologiju otkada je 1986.g. specijalizirao ginekološku psiho-onkologiju kao i psihoterapiju s dupinima.

Harald Mori, Master of Science in Psychotherapy is working as psychotherapist in his private practice since 1991. Born 1962 in Klagenfurt am Wörthersee (Southern Austria) he got his education through medical (Doctor of Medicine, MD) and psychotherapeutic (MSc in Psychotherapy) studies in Graz, Vienna and Munich. He is licensed Psych-oncologist (1998), lecturer at the "MUW, Medical University of Vienna" - Psychiatric Department Prof. Kasper and "Viktor Frankl Seminar" (continuously since 1991) as well as teacher of future psychotherapists (LTEA) "ABILE" at Donau-Universität Krems.

Beside in European countries, he is teaching at universities and psychotherapy institutes worldwide like in Brazil, Argentina, Japan, Canada, NY City, Russia and South Korea, and recently in Peru.

In January 1987, as a young medical student (later graduate in psychotherapy), Harald Mori had the honor to meet Prof. Viktor Frankl in person. In the following ten years, he became his student and assistant at Frankl's University lectures in Vienna as well as in his personal matters.

Harald Mori is licensed psychotherapist for Logo therapy and Existential Analysis in addition to his specialization in the area of Viktor Frankl's life and work. Scientifically he is interested in psych-oncology since 1986 when he specialized in gynecological psych-oncology as well as in dolphin-assisted psychotherapy.

Sažetak

Ljubav kao tragač za autentičnošću

U svojoj knjizi „Čovjekovo traganje za smislom“ nalazimo citat Viktora Frankla o smislu ljubavi:

„Ljubav je jedini način da se shvati drugo ljudsko biće u najdubljoj srži njegove osobnosti. Nitko ne može biti potpuno svjestan prave srži drugog ljudskog bića, ukoliko ga ne voli. Ljubav mu omogućuje uvid u bitne značajke i osobine voljene osobe, čak štoviše, uviđa njegov potencijal koji još nije ostvaren, nego će tek biti ostvaren. Nadalje, svojom ljubavlju osoba koja voli omogućuje voljenoj osobi ostvarenje tih mogućnosti. Čineći ga svjesnim onoga što bi on mogao biti i što bi trebao postati, omogućuje mu ostvarenje tih mogućnosti“¹

Doprinos logoterapije i egzistencijalne analize (Existenzanalyse) psihoterapijskim istraživanjima fenomena ljubavi je ogromna. Kada ljudsko biće, osoba (personare = biti prožet duhom, kao da govori iz noetičke dimenzije) kao pojedinac pokušava iznaći tko je on ili ona i što bi trebalo biti važno u njegovom ili njezinom životu, ta je osoba u potrazi za smislom. Ali, ne samo da se ovo razmatranje bavi smislom, ono se odnosi i u mnogočemu na pronalaženje osobnog identiteta i ostvarenjem autonomije. Jedinственost i posebnost ljudskog postojanja uključuje potrebu da se postane autentična individua unutar društva koja je u mogućnosti sebe izraziti.

Zašto je toliko važno razviti dobru i zdravu osobnost te postati snažan i samopouzdan u životu? Život je kompliciran i pun događaja koji su za nas izazovi. Rast i sazrijevanje, pronalaženje vlastitog životnog puta u okviru već više ili manje osmišljenoga društva može biti komplicirano i u mnogo čemu ovisi o dobrim i povezujućim odnosima s roditeljima i ostalim važnim osobama u najbližem okruženju djeteta a kasnije mladog muškarca ili žene.

Moderne teorije odnosa dojmljivo pokazuju da su blagostanje i ugodna mladost direktno povezani s mogućnošću roditelja ka samonadranju te usmjerenošću prema potrebama djeteta i mladog čovjeka. Jedan od najvažnijih čimbenika da djete razvije osjećaj o samom sebi je oponašanje (zrcaljenje) roditelja, pretežno majke. Nježna pažnja koju majka pruža djetetu stvara osjećaj zaštice i važnosti. Taj oblik ljubavi je vrlo bazična i nužna potreba naše djece, ne samo za preživljavanjem (emocionalnim) nego i za potvrdom da su prisutna, priznata i važna u životu. To također znači da je dijete dovoljno podržano osjećajem voljenosti, da je željeno, da mu se divi te da je prihvaćeno. To pomaže u razvoju osjećaja da su dobrodošli i to je prvi korak u stjecanju iskustva samopouzdanja, koji je tako snažno potreban u kasnijem životu kako bi se izbjegli neurotični poremećaji i mentalna oboljenja.

Kasnije u životu, kada govorimo o mlađim odraslim osobama i zrelim ljudima trebamo biti svjesni da je prirodni zakon to da „svatko“ želi biti „viđen“ u svijetu, želi biti priznat i ne želi biti zapostavljen. Duboka čežnja za „biti viđen“ znači da smo duboko zainteresirani za izmjenu informacija i komunikaciju s drugim ljudskim bićima.

Robinson Crusoe u romanu Daniela Defoea, nakon nasukavanja na pustom otoku najprije pokušava zapaliti vatru, a zatim izrađuje kalendar od dugog drvenog štapa te hvata papigu s kojom razgovara. Dakle, želi biti svjestan vremena i dužine svog boravka, svjestan godišnjih doba, kako bi imao orijentaciju i mogućnost za organiziranjem života na što bolji način. Jednog dana on sreće ljudoždera kojeg pokušava upotrijebiti kao pomoćnika, kao roba ili slugu. No, s vremenom ljudožder – imenom Petko (sreli su se jednog petka) – postaje mnogo značajniji Robinsonu, tako reći nešto poput partnera, prijatelja, nekoga koji je „ti“, kao što je to opisao Martin Buber. Buber je rekao: „JA postaje JA samo kroz TI“. U nastavku priče o Robinsonu, Petko postaje važna osoba za njega, pa možemo zamisliti da je to bila i vrsta ljubavi, dubokog zanimanja o prirodi njegovog druga, što omogućuje Robinsonu da i sebe osjeti privlačnim, priznatim i na neki način vjerojatno voljenim.

Frankl također piše o ljubavi: „Kao primjer dozvolite da navedem dva fenomena, koja su vjerojatno najljudskija, ljubav i savjest. Te dvije pojave su najsnažniji izražaji druge jedinstvene ljudske sposobnosti, sposobnosti samo-transcendencije. Čovjek nadilazi sam sebe bilo prema drugom ljudskom biću ili prema smislu. Ljubav, rekao bih, je sposobnost koja omogućuje da se shvati drugo ljudsko biće u njegovoj jedinstvenosti (...). Napokon, svaka osoba je nezamjenjiva, pa ako ni za koga drugoga ona je nezamjenjiva za osobu koja ju voli“²

Biti voljen od drugog ljudskog bića daje nam mogućnost otkrivanja samog sebe, svojeg potencijala i svojih mogućnosti. Želimo li naučiti kako vjerovati svojim osjećajima, to nam moraju potvrditi članovi obitelji i prijatelji koji pokazuju svoje zanimanje za našom osobnošću i pojavom u ovom svijetu. Frankl citira Karla Jaspersa: „Was der Mensch ist das ist er durch die Sache, die er zur seinen macht“ Ili u slobodnom prijevodu: „Ono što čovjek jest, postao je onim što je usvojio“.³

Naravno, ne možemo namjerno odlučiti voljeti drugu osobu, ali ono što možemo to je imati odnos prema životu i drugima, koji je karakteriziran iskrenim interesom za dušom i osobnošću u prirodi mog partnera. Ako tadashvatimo, da stvarno cijenimo drugu osobu, to trebamo reći i pokazati našu zahvalnost i zadovoljstvo. Dakle - prema Jaspersu mi se otvaramo u dubokom zanimanju za drugo ljudsko biće, za koje smo zainteresirani i tada ljubav stvara ozračje pripremljeno da procvjeta između osobnosti osoba, između njihovih duša i duha.

Erich Fromm je naglasio kako je ljubav potrebna radi otkrivanja individualnosti i

važnosti drugih ljudi u svijetu, te istovremeno u pronalaženju svojega mjesta u ovom životu ,u ovom svemiru.

„Za razliku od simbiotske zajednice, zrela ljubav je sjedinjenje uz uvjet očuvanja integriteta pojedinca te individualnosti. Ljubav je aktivna snaga kod čovjeka: Snaga koja probija kroz zidove koji radvajaju čovjeka od njegovih bližnjih, koja ga ujedinjuje sa drugima ; ljubav omogućuje prevladavanje osjećaja izolacije i odvojenosti a opet , omogućuje pojedincu da ostane svoj te da sačuva svoj integritet. Paradoks ljubavi je u tome, da dvoje postaju jedno, a ipak ostaju dvoje“.⁴

Izražavajući sebe, srećući druge osobe, živeći ono što moja osoba želi ostvariti u ovom svijetu ,u mom ograničenom životnom vijeku, to znači biti autentičan.

„Morate voljeti sebe , kako bi vas drugi ljudi mogli voljeti“ ili „Morate biti uvjereni u važnost svog života, kako bi i drugi bili također uvjereni u vašu vrijednost“ itd. Osnove ovih istraživanja, su postavili Eric Berne i Thomas A. Harris u psihoterapijskoj školi Transakcijske analize (ja sam OK – ti si OK). Te riječi vrlo jasno pokazuju važnost pronalaženja dobrih navika i pozitivnih osjećaja osobe prema samoj sebi. Biblija kaže: „Trebaš voljeti svog susjeda kao samog sebe“, a to uključuje zahtjev, da treba biti u mogućnosti „voljeti“ prvenstveno sebe. „Ljubav je aktivna briga za život i rastom toga što volimo“.⁵

Psihološki to možemo nazvati „konstruktivnom i pozitivnom samo-percepcijom“. Logoterapija uči osobu da se suočava s izazovima samo-transcendencije, kako bi se približila drugim ljudima i ciljevima u svijetu izvan sebe. No, jednako je važno i vratiti se, ostvariti povratnu vezu od drugih ljudi i od uspješnih osobnih aktivnosti (poput partnerstva, profesije, obrazovanja, sporta, prijateljstva itd) i razviti zdravo samopoštovanje kroz ljubav.

Jedan od najimpresivnijih primjera pronalaženja i davanja vjerodostojnosti ljudskom biću putem ljubavi je iskustvo Viktora Frankla u nacističkom koncentracijskom logoru Dachau u zimi 1944/1945. Frankl je bio izgladnio, iscrpljen i izranjavan od prisilnog rada. Težio je samo 37 kg i imao je na nogama teške otekline. U svojoj knjizi „Čovjekovo traženje za smislom“ Frankl nam daje vrlo intimni uvid u svoja razmišljanja i osjećaje o tim patnjama i o snazi ljubavi.

„S vremena na vrijeme gledao sam u nebo, gdje su zvijezde blijedile, a ružičasto svjetlo jutra se počelo širiti iza tamnih oblaka. No, moje misli su hrlile prema slici moje žene, ocrtavajući ju tajanstvenom jasnoćom. Čuo sam je kako mi odgovara, vidio sam njezin smiješak, njezin iskren i ohrabrujući pogled. Stvarno ili ne njen izgled je bio svjetliji od izlazećeg sunca. Kao da su me misli prenijele dalje: Prvi puta u životu vidio sam istinu na način kako ju mnogi pjesnici opisuju u pjesmama a mnogi mislioci proglašavaju

konačnom mudročću. Istina – da je ljubav krajni i najviši cilj prema kojem čovjek može težiti. Tada sam shvatio značenje najveće tajne ljudske poezije i ljudskih misli i uvjerenja koje treba podijeliti: Spasenje čovjeka je kroz ljubav i u ljubavi“.⁶

U to vrijeme Viktor Frankl nije čak ni znao da li njegova supruga živa. To osobno i dirljivo iskustvo pokazuje, da je moguće „davanje“ vjerodostojnosti, „stvaranje“ postojanja muškaraca i žena za koje se ponekad čini da su izgubljeni ili mrtvi – vjerovanja u njih i u povezanosti s njima putem snage ljudskog srca.

Frankl završava svoje iskustvo svetim riječima :“Postavi me kao pečat na svoje srce, ljubav je jaka kao smrt“.⁷

Pokušajmo svim snagama pomoći drugim ljudima, članovima obiteljima ili pacijentima, kako bi vidjeli umijeće ljubavi kao umijeće življenja.

[1] Frankl, Viktor, *Man's Search For Meaning*, Rider 2004, London, p 116

[2] Frankl, Viktor, *The Will To Meaning*, Signet 1969, New York, p 18

[3] Frankl, Viktor, *The Will To Meaning*, Signet 1969, New York, p 38

[4] Fromm, Erich, *The Art of Loving*, Harper & Row 1956, New York, p 20

[5] Fromm, Erich, *The Art of Loving*, Harper & Row 1956, New York, p 26

[6] Frankl, Viktor, *Man's Search For Meaning*, Rider 2004, London, p 48 ff

[7] Frankl, Viktor, *Man's Search For Meaning*, Rider 2004, London, p 50

„Love as a Pathfinder for Authenticity“

In his book „Man´s search for meaning“ we find a quotation of Viktor Frankl about the meaning of love:

„Love is the only way to grasp another human being in the innermost core of his personality. No one can become fully aware of the very essence of another human being unless he loves him. By his love he is enabled to see the essential traits and features in the beloved person; and even more, he sees which is potential in him, which is not yet actualized but yet ought to be actualized. Furthermore by his love, the loving person enables the beloved person to actualize these potentialities. By making him aware of what he can be and of what he should become, he makes these potentialities come true.” [1]

The contribution of Logotherapy and Existential Analysis [Existenzanalyse] to the psychotherapeutic research of the phenomenon of love is huge. When a human being, a person (personare = being infused with spirit as to speak also from the Noetical Dimension) as an individual tries to find out, who he or she is and what would be important in his or her life, this person is in search for meaning.

But this discussion not only is dealing with meaning, it also has a lot to do with finding someone´s identity and gaining for autonomy. The singularity and uniqueness of human existence includes the necessity to become an authentic individual within society and to be able, to express him – or herself.

Why is it so important to develop a good and healthy personality, to become strong and self assured in life? Life is complicated and full of events that are a challenge for us. To grow and mature, finding a personal way into one´s individual life within a more or less already designed society can be complicated and depends a lot on good and adjuvant bonding situations with the parents and with other important persons in the closer surrounding of the child and later young man or woman.

Modern binding theories show impressively, that the welfare and beneficial adolescence is connected directly with the potential of the parents to be self transcendent and directed towards the needs of the baby and the young child. One of the most important factors for a baby to develop a feeling about itself is the mirroring by the parents, mostly by the mother. The lovely attention that the mother gives to the child creates the feeling of being protected and important. This form of love is a very basic and essential need for our children not only to survive (emotionally) but also to find out, that they are present, recognized and important in life. This also means, that the child is sufficiently supported by the feeling of being loved, desired, admired and accepted. It helps to develop the feeling of being welcomed and is the first step to experience self-confidence, which is so hardly needed later in life, to avoid neurotic disorders or mental illness.

Later in life, when we speak about young adults and matured men and women, we have to be aware, that it is a law of nature, that “everybody” wants to be “seen” in this world, wants to be acknowledged and not to be ignored. The deep longing, to be “seen” means, that we are essentially interested in having exchange and communication with other human beings.

Robinson Crusoe, in the novel written by Daniel Defoe, after his stranding on a lonely island, firstly tries to make fire, then he creates a calendar made of a long wooden stick, catches a parrot, with whom he talks. So he wants to be sure about the time and the length of his stay, about the seasons to have orientation and the possibility to organize his life as good as possible. One day he encounters with a cannibal, whom he tries to use as a helping person, like a slave or a servant. But by the time, this cannibal – his name is Friday (they met on a Friday) – becomes much more important for Robinson Crusoe, that is to say as a vis-à-vis, a partner, a friend, someone who is the “thou” as Martin Buber described it. Buber said: “The I becomes an I only through the Thou”. Following the Crusoe story, Friday becomes an important person to him, and we can imagine, that there also was a sort of love, a deep interest in the nature of his comrade, that made it possible for Robinson Crusoe, to feel himself appealed, acknowledged and probably loved somehow.

Frankl writes about love also: “To give an example, let me take up two phenomena which perhaps are the most human ones, love and conscience. These two are the most striking manifestations of another uniquely human capacity, the capacity of self-transcendence. Man transcends himself either toward another human being or toward meaning. Love, I would say, is that capacity which enables him to grasp the other human being in his very uniqueness. [...] Ultimately every person is irreplaceable, and if for no other person he is so for him by whom he is loved.” [2]

Being loved by another human being gives us the possibility to detect our self, our potential and our abilities. If we want to learn how to trust our feelings we have to be reassured by family members and friends, who express their interest in our personality and in our appearance in this world. Frankl quotes Karl Jaspers: “Was der Mensch ist das ist er durch die Sache, die er zur seinen macht” or, as I would translate it into English: “What man is, has become through that cause which he had made his own”. [3]

Of course, we cannot intentionally decide to love another person, but what we can is, to have an attitude towards life and others which is characterized by an honest interest in the soul and personality, in the nature of my counterpart. If then, we find out, that we really appreciate the other person we should speak it out and really show our appreciation and pleasure. So – according to Jaspers, we open up in deep interest

for our fellow human beings, in whom we are interested in and then, love will have an atmosphere prepared to blossom between the personalities of the persons, between their spirits and souls.

Erich Fromm pointed out, that love is necessary to detect the individuality and importance of the other people in the world and at the same time to find my own position in this life, in this universe.

“In contrast to symbiotic union, mature love is union under the condition of preserving one’s integrity, one’s individual-ity. Love is an active power in man; a power which breaks through the walls which separate man from his fellow men, which unites him with others; love makes him overcome the sense of isolation and separateness, yet it permits him to be himself, to retain his integrity. In love the paradox occurs that two beings become one and yet remain two.” [4]

Expressing myself in encountering other persons, to live what my individuality wants me to create in this world, in my limited lifetime, this means to gain for authenticity.

“You must like yourself, so other people will like you too”, or “You must be convinced of the importance of your life, so fellow human beings will also be convinced of your value” and so on. Foundations of these research were laid down by Eric Berne and Thomas A. Harris in the psychotherapeutic school of Transactional Analysis. [I am OK – You are OK]. These sayings very clearly express the importance of finding a good attitude and a positive feeling of a person towards him or herself. The bible says: “thou shalt love thy neighbour as thyself” and this includes the requirement, that one must be able to “love” him or herself first.” Love is the active concern for the life and the growth of that which we love” [5]

Psychologically we would call it a “constructive and positive self-perception”. Logotherapy teaches a person, to live the challenge of self-transcendence, so to reach out for other people and for goals in the world outside of one self. But it is as important also to come back, to take a feedback from other people and from successful personal activities (like partnership, profession, education, sports, friendships etc.) and to develop a healthy self esteem through love.

One most impressive example of finding and giving authenticity to a human being through love is Viktor Frankl’s experience in the Dachau Nazi concentration camp in winter 1944 / 1945. Frankl was suffering from hunger and exhaustion and wounded from forced labour. He weighed only 37 kilogramm and had severe edema in his feet. In his book “Man’s search for meaning” Frankl gives us a very intimate insight in his very inner thoughts and feelings about his suffering and the power of love.

“Occasionally I looked at the sky, where the stars were fading and the pink light of the

morning was beginning to spread behind a dark bank of clouds. But my mind clung to my wife's image, imagining it with an uncanny acuteness. I heard her answering me, saw her smile, her frank and encouraging look. Real or not, her look was then more luminous than the sun which was beginning to rise. As thought transfixed me: for the first time in my life I saw the truth as it is set into song by so many poets, proclaimed as the final wisdom by so many thinkers. The truth – that love is the ultimate and the highest goal to which man can aspire. Then I grasped the meaning of the greatest secret that human poetry and human thought and belief have to impart: The salvation of man is through love and in love.” [6]

At that time, Viktor Frankl did not even know, if his wife was alive. This very personal and touching experience shows, that it is also possible to “give” authenticity, to “create” existence of men and women, who sometimes seem to be lost or dead – in believing in them and in staying connected with them by the power of the human heart.

Frankl finishes his experience with the holy words: “Set me like a seal upon thy heart, love is as strong as death”. [7]

Let us try with all efforts to help other people, family members or patients to see the art of loving somehow also as an art of living.

[1] Frankl, Viktor, *Man's Search For Meaning*, Rider 2004, London, p 116

[2] Frankl, Viktor, *The Will To Meaning*, Signet 1969, New York, p 18

[3] Frankl, Viktor, *The Will To Meaning*, Signet 1969, New York, p 38

[4] Fromm, Erich, *The Art of Loving*, Harper & Row 1956, New York, p 20

[5] Fromm, Erich, *The Art of Loving*, Harper & Row 1956, New York, p 26

[6] Frankl, Viktor, *Man's Search For Meaning*, Rider 2004, London, p 48 ff

[7] Frankl, Viktor, *Man's Search For Meaning*, Rider 2004, London, p 50

Summary

Love as a Pathfinder for Authenticity

In Viktor Frankl's book „Man's Search for Meaning“, there is a quote about meaning of love stating: „Love is the only way to grasp another human being in the innermost core of his personality“.

The contribution of Logo therapy (and Existential Analysis) to the phenomenon of love is huge. When a human being, a person (lat.: personare = being infused with spirit) tries to find out who he is and what would be important in his life, this person is in search for meaning.

However, it is not only about search for meaning but also about finding one's identity and gaining autonomy. The singularity and uniqueness of human existence includes the need to become an authentic individual within society. Expressing one, living in line with what one's individuality wants to create in this world in the limited lifetime, means to gain the authenticity.

"You must first love yourself before you can be loved by others" or "You must be convinced of the importance of your life so that other human beings would be convinced of your value", etc. These quotes clearly express the importance of finding a positive attitude and good feeling of a human being towards himself. The Bible says, "You shall love your neighbor as yourself" what means that a person must first be able to "love" himself.

Psychologically, we would call it a "constructive and positive self-perception or observation". Logo therapy teaches a person how to live the challenge of self-transcendence in order to reach other people and goals outside of oneself. It is also important to come back, to look for a feedback from others and successfully completed activities in order to develop a healthy self-esteem through love.

LJUDSKI MOZAK JE STVOREN ZA LJUBAV

Zvezdan Pirtošek

Zvezdan Pirtošek, dr. sc. doktor medicine profesor je neurologije i profesor kognitivne neuroznanosti, Voditelj Odjela za neurologiju na Sveučilišnom kliničkom centru u Ljubljani i voditelj Katedre za neurologiju na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani. Doktorski studij i subspecijalizaciju uradio je na području neurodegenerativnih bolesti i kognitivne neurofiziologije na Institutu za neurologiju Queen Square London (UCL). Suosnivač je slovenskog Udruženja oboljelih od Parkinsonove bolesti Trepetlika. Osnovao je centar za kognitivne poremećaje, Laboratorij za kognitivnu neuroznanost i Laboratorij za kognitivnu neuroznanost visoke rezolucije EEG & TMS. Bio je voditelj istraživačkog tima na nekoliko istraživačkih projekata u području poremećaja kretanja i demencije. Trenutno vrši funkciju predsjednika Slovenskog vijeća za istraživanje mozga. Aktivan je na međunarodnoj razini, također i kao član Uprave EU JPND (Joint Programming for Neurodegenerative disorders), posebno za Alzheimerovu bolest.

Zvezdan Pirtošek, M.D. Ph.D. is Professor of Neurology and Professor of Cognitive neuroscience, Head of Department of Neurology at the University Medical Centre Ljubljana and Head of Chair of Neurology at the Medical Faculty of University of Ljubljana. He did his postgraduate studies and subspecialization in neurodegenerative disorders and cognitive neurophysiology at Institute of Neurology Queen Square London (UCL). In Slovenia, he is a co-founder of the Slovene Association of patients with Parkinson's disease Trepetlika. He founded Centre for Cognitive disorders, Laboratory for Cognitive Neuroscience and Laboratory for Cognitive Neuroscience (high resolution EEG & TMS). He was principal investigator in several research projects in the field of movement disorders and dementia. Currently he serves as the President of Slovenian Brain Council. He is active internationally, serving also as a member of the Management Board of the EU JPND (Joint Programming for Neurodegenerative disorders, particularly Alzheimer's disease).

Sažetak

Ljudski mozak je stvoren za ljubav

Još prije nekoliko desetljeća smo vjerovali, da smo egoistična bića determinirana genima (npr. Dawkins: The selfish gene). Ta se paradigma s razvojem neuroznanosti korjenito promijenila. Suradnja i empatija su temeljne silnice razvoja hominoida. Naročito zadnji hominoid Homo sapiens sapiens (a u manjoj mjeri i Homo sapiens neanderthalensis) je pokazivao poštovanje i ljubav do svoje vrste. To je dolazilo do izražaja i u pogrebnim ritualima, kada se u davnoj prošlosti prije 50.000 godina rađala kultura i umjetnost. Sa svojim impresivnim razvojnim usponom u razdoblju nastalog antropocena je taj hominoid rastrgao biološke lance oslobodio se diktata okoliša te postao gospodar svojih gena i okoliša na tom planetu u dobrom i u slabom. Na tom putu sve jasnije dolaze do izražaja težnje k dobrom, sudjelovanju, empatiji i ljubavi; znanost je zadnjih godina pomoću različitih metoda (studije slučaja, elektrofiziologija, funkcijsko slikanje, neurobiokemija) jasno pokazala da su težnje ugrađene u supstanciju i djelovanje našeg mozga. Prva iskra dobroga se desila u pradavnini sa rođenjem limbičkog sustava te s njim povezanih emocija kod ranih primata prije 250 miliona godina. Socijalna modulacija emocija se pojavila prije kraćeg vremena naročito sa eksplozivnim razvojem prefrontalne i orbitofrontalne kore mozga te fronto-parijetalnih asocijativnih mreža. U njihovom sklopu se razvija sistem zrcalnih neurona, sposobnost imitacije i sočustvovanja,, samim time bol drugoga postaje i moja bol. Tada u čovjeku

dozori spoznaja koja postaje zlatno pravilo svih religija i kultura, te etičnih načela: » Ne čini drugome ništa što ne želiš, da netko stvori tebi .«Da bi empatija došla do svog punog izražaja potrebna je aktivnost desnog supramarginalnog girusa.No ostaje nerazjašnjena uloga Von Economovih stanica, koje su otkrili prije stotinjak godina, ali su prisutne i kod životinja naročito onih , koje oblikuju socialne grupe(slonovi,primati ,delfini,vrane),zapleten sistem komunikacije, čak » žalovanje« prilikom smrti nekoga iz vlastite vrste.Ta novootkrivena toplina sudjelovanja i empatije ima svoj neurohormonalni odraz, napr. u učinku oksitocina, koji prožima doživljavanje svijeta sa nevjerovatnom mekoćom,dobronamjerosti,socijalnom blizinom i povjerenjem(obraz majke nad novorođenčecom), kao i drugi prijenosnici kao što su dopamin, serotonin,endorfini.U predavanju ću predstaviti pregled moždanih struktura koje grade zapletenu mrežu empatija, težnje k suradnji, težnje dobremu, što sve sudbinski označava već prijeđen evolucijski put, sadašnje korake, i vjerujemo i buduće.

Summary

Brain is made for good

Even a few decades ago we believed that we were egoistic creatures determined by genes (eg. Dawkins: The Selfish Gene). This paradigm has radically changed by the development of neuroscience. Cooperation and empathy are fundamental forces of the development of the hominoid. Especially the last hominoid Homo sapiens sapiens (and to a lesser extent also Homo sapiens neanderthalensis) showed respect and love to its species. This was reflected in their burial rituals when culture and art began to develop in the distant past 50,000 years ago.

In the period of Anthropocene this hominoid tore biological chains and freed from the dictates of the environment with its impressive and rapid development and became a master of its genes and the environment on this planet in good and bad.

On the path of development aspirations for good, participation, empathy and love obviously increased; in the recent years science, by using different methods (case studies, electrophysiology, functional imaging, neurobiochemistry) has clearly showed that the aspirations are embedded in the substance and operation of our brain.

The first spark of good happened in prehistoric times with the birth of the limbic system and the associated emotions of early primates 250 million years ago. Social modulation of

emotions appeared a short time ago, especially with the rapid development of the prefrontal and orbitofrontal cerebral cortex and fronto-parietal associative network.

The system of mirror neurons started developing as well as the ability of imitation and sympathy, therefore the pain of others becomes my pain. At the same time a human became aware of the knowledge which later becomes the golden rule of all religions and cultures, and the basis of ethical principle: "Don't do unto others what you don't want others to do unto you."

For empathy to reach its full expression the activity of the right supramarginal gyrus is required.

The role of von Economo neurons, discovered a hundred years ago remains unclear. They are also present in animals especially those that form social groups (elephants, primates, dolphins, crows). It is a complex system of communication, even "grief" at the death of someone from their own kind. This newly discovered warmth of participation and empathy has its own neurohormonal reflection, for example, the effect of oxytocin, which pervades the experience of the world with incredible softness, good intentions, social proximity and confidence (mother's face at the newborn), as well as other transmitters such as dopamine, serotonin, endorfin.

In my lecture I will present an overview of brain structures that build intricate network of empathy, the tendency for cooperation, aspiration for good, the meaning of destiny through our evolutionary path, our current steps and our belief in the future.

GOVOR LJUBAVI

Vladimira Velički

Docentica na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje predaje kolegije s područja Metodike hrvatskoga jezika i književnosti te kolegij Odgoj za dobrotu. Glavni su joj profesionalni interesi vezani uz područje metodike književnosti i hrvatskoga jezika, razvoj i poticanja govora te ulogu književnosti u odgoju i obrazovanju. Posebno proučava nove aspekte književnosti pisane za djecu, utjecaj medija na recepciju književnih djela, odgoj i ponašanje, jezično izražavanje te ulogu smisla u poučavanju. Objavila je velik broj znanstvenih i stručnih radova, nekoliko stručnih knjiga te znanstvenu monografiju „Pričanje priča – stvaranje priča. Povratak izgubljenomu govoru“.

Vladimira Velički, Ph.D., works as Assistant Professor at the University of Zagreb, Faculty of Teacher Education, where she teaches courses in the field of Croatian Language and Literature Methodology, as well as the Education for Kindness course. Her main professional interests are related to literature and Croatian language methodology, the development and encouragement of speech, as well as the role of literature in education and upbringing.

ing. Her research is also focused on the new aspects of children's literature, the influence of media on the reception of literary works, education and behaviour, linguistic expression, and the role of meaning in teaching.

She is the author of numerous scientific and professional papers, several professional books, and the scientific monograph "Story Telling – Creating Stories. The return to Lost Speech".

Sažetak

Govor ljubavi

Ono što nas kao ljude najviše odaje, što odaje naš svjetonazor, naš odnos prema životu, svijetu i drugim ljudima, naše vrijednosti, upravo je govor. Često govoru ne pridajemo pozornost. Ma koliko dobru namjeru imali, ako iz našeg govora izbijaju poruke koje nismo osvijestili, one će jače od stvarno izrečenoga utjecati na one kojima su upućene. Stoga je prije svega potrebno osvijestiti naš svakodnevni govor, „stihijski“ govor pretvoriti u svjesni govor. Mijenjajući svoj govor, osvještavajući ga, mijenjamo i sebe, utječemo na ono što nam se i kako događa.

Naći prave riječi u pravome trenutku iznimno je umijeće. To se odnosi kako na svakodnevnne susrete s ljudima, tako i na logoterapijski razgovor.

U logoterapijskom razgovoru ne postoji propisana tehnika. Logoterapijski razgovor ima kvalitetu dara i susreta. E. Lukas u knjizi „Lehrbuch der Logotherapie“ uvodi pojam „retorika ljubavi“ pripisujući takvom govoru iscjeljujuće djelovanje. „Retorika ljubavi“ nije obilježje samo logoterapijskoga razgovora, već i svake duboke međuljudske komunikacije i susreta. Ona navodi četiri bitna elementa/stila logoterapijskog razgovora temeljenog na retorici ljubavi: Isticanje vrijednosti osobe, Pridonošenje jasnoći, Ukazivanje na druge mogućnosti, Naslućivanje smisla. Ljubav ne plaši drugu osobu (obraćanje najboljem što postoji u osobi, pronalaženje i isticanje vrijednosti osobe, poštovanje), ljubav ne zamagljuje (pridonosi se jasnoći), ljubav ne vezuje (pronalaženje drugih mogućnosti, igra alternativama) i ljubav ne očekuje ni previše ni premalo (zajedničko traženje smisla). Međutim, ponovo se treba vratiti mudroj Franklovoj rečenici prema kojoj nikada tehnika nije bitna, već duh u kojem se tehnika ostvaruje. Tehnika ne vrijedi ništa ukoliko se držimo strogih recepata; tada ne dolazi do susreta, pa ni do iscjeljenja. Tako i sama „retorika ljubavi“ može činiti čuda, tek kad je dotaknuta duhom Ljubavi. Tada se pretvara u govor Ljubavi, dovodi do najvišeg doživljaja Riječi odnosno spoznavanja Ljubavi (Logosa).

Summary

Language of Love

What gives us away the most, as humans, what gives away our worldview, our views on life, the world, and other people, is speech. We often fail to give our speech enough attention. However good our intentions may be, if messages which we aren't aware of are present in our speech, their influence on the listener shall be even stronger than the influence of what has really been said. Therefore, before anything else, it is necessary to become aware of our daily speech, and turn "random" speech into an aware one. By changing our speech and becoming aware of it, we also change ourselves - and also, influence what happens to us and how.

Finding the right words at the right moment is an exceptional skill. This is true for both daily encounters with people and the logotherapeutic conversation.

There is no prescribed technique to a logotherapeutic conversation. It has the quality of a gift and an encounter. E. Lukas in her book "Lehrbuch der Logotherapie" introduces the term "love rhetoric", associating such speech with a healing effect. "Love rhetoric" is not only a quality of the logotherapeutic conversation, but of every deep interpersonal communication and encounter as well. She states four important elements or styles of a logotherapeutic conversation based on the "love rhetoric": Emphasizing the values of the person, Contributing to clarity, Pointing out other possibilities, and Anticipating the meaning. Love does not scare the other person (addressing the best that exists in the person, finding and emphasizing the person's values, respect), love does not blur (contributing to clarity), love does not bind (finding out other possibilities, playing with alternatives) and does not expect too much or too little (finding meaning together). However, we need to go back again to Frankl's wise saying, where technique is never as important as the spirit in which the technique is realised. Technique is not worth anything if we adhere to strict recipes; this way, we cannot achieve neither encounters nor healing. In the same regard, the "love rhetoric" itself can do marvellous things, but only when touched by the spirit of Love. Then it turns into the language of Love, and brings us to the highest experience of the Word, i.e. the knowledge of Love (Logos).

LOGOSFERA

ČASOPIS HRVATSKE UDRUGE ZA LOGOTERAPIJU

RADIONICE

1. LOGOTERAPIJA KAO POMOĆ BOLESNICIMA SA PSIHOTIČNIM POREMEĆAJIMA

Marija Bošković

Sažetak

Medicinska definicija psihoze nam govori da je u pitanju duševna bolest koja se uglavnom odlikuje poremećajem odnosa prema realnosti, poremećajem u mišljenju, obmanama osjetila i poremećajem emotivnog izražavanja. U akutnoj fazi bolesti terapija izbora su antipsihotici. Međutim, po ulasku bolesnika u remisiju otvara se mogućnost za logoterapijsku intervenciju. Osim kod samih bolesnika logoterapija se pokazala vrlo uspješna u radu s obiteljima oboljelih osoba. Logoterapijski pogled na osobu nije usmjeren samo na simptome bolesti već osobu gleda u njenoj tjelesno-psihičko-duhovnoj cjelovitosti i punom dostojanstvu te tako otvara nepresušne izvore terapijskih mogućnosti. Sposobnost autotrascendencije imamo svi, ali neki ljudi su predodređeni da budu virtuozni ukoliko ustraju nošeni ljubavlju prema nekome ili nečemu. U te se ljude ubrajaju bolesnici sa psihotičnim poremećajima. Predavanje je posvećeno njima i temelji se na primjerima iz prakse.

Summary

Logotherapy as help to patients with psychotic disorders

Medical definition of psychosis states that it is a mental illness usually characterised by a deranged sense of reality, deranged opinions, deception of the senses and disorders in emotion expression. In acute phase of the illness, therapy of choice are antipsychotics. However, after the patient goes into remission, a space opens for logotherapeutic intervention. Besides with the patient, logotherapy has proven itself useful with their families as well. Logotherapeutic view of a person is not primarily focused on the symptoms of the disease, but sees the person in its physical-mental-spiritual integrity and full dignity and thus opens unlimited resources of therapeutic possibilities. Autotranscendence is a capacity that we all possess but some are predetermined to become virtuosic if they persist in it carried by love towards someone or something. Among those are patients with psychotic disorders. This lecture is dedicated to them and is based on examples from practice.

LEADER

Marija Bošković is a doctor of medicine on psychiatric residency and a logotherapist. She works at “Dr. Ivan Barbot” Neuropsychiatric Hospital in Popovača.

2. LJUBAV KAO MOTIVACIJSKA SNAGA U UVJETIMA ZATVORSKOG ŽIVOTA

Martin Lisec

Sažetak

Zavod za prestajanje kazni Ig je jedini ženski zatvor u Sloveniji. Od 2013. godine provodi Institut Stopinje u navedenoj kaznionici u Igu-u razne programe psihosocijalne pomoći: individualna psihoterapija sa ženskim zatvorenicama, grupe za raspravu, gostovanja pisaca, glazbene nastupe itd.

Zatvor je vrlo pogodan okoliš za logoterapeutske rad jer se kod svih zatvorenica otvara duboko pitanje smisla i smislenosti tog razdoblja života kojeg proživljavaju.

Ove godine program se provodi u zatvoru kroz manifestaciju Dugin dan koji je posvećen zatvorenicama koje su majke i njihovoj djeci. Majke zatvorenice i njihova djeca predstavljaju iz više razloga posebno ranjivu skupinu. Programom Dugin dan želimo u prvom redu omogućiti djeci nekoliko pozitivnih i sigurnih susreta u okruženju koje inače djeci iz objektivnih okolnosti nije primjereno. S obzirom na osnovne logoterapijske postavke pokušavamo unutar zadanih okolnosti, koje nije moguće promijeniti, omogućiti tople i ljubavljive ispunjene susrete između majki i njihove djece.

Summary

Logotherapy as help to patients with psychotic disorders

Facilities for sentenced prisoners Ig is the only women's prison in Slovenia. Since 2013 the Institute Stopinje has been practicing in this prison various programmes of psychosocial help: individual psychotherapy with the convicted, group talks, we also host writers and musicians...

A prison is very suitable environment for logo therapeutic activities, because all convicted women are faced with the profound question of sense and what is the sense of their current period in life that they are going through.

In this year we are doing the programme A Rainbow Day which is intended to convicted mothers and their children, who represent the most vulnerable group of all prisoners. With the programme A Rainbow Day we want to give children the opportunity to meet their mothers in a safe and positive environment. Although the place of meeting is prison we do our best that a child can experience a loving and as relaxed as possible meeting with their mothers.

VODITELJ

Voditelj: Martin Lisec je logoterapeut, medijator i predavač. Osnovao je „Institut Stopinje“, čiji je direktor te stručni vođa obrazovnih programa. U prošlosti je ustanovio i kao direktor vodio projekt „Skala«, koji još i danas vrijedi kao pionirski projekt rada na ulici u Sloveniji. Bio je suustanovitelj i direktor Instituta za medijaciju „Concordia“, koji je među prvim u Sloveniji organizirao i ponudio obrazovanje za obiteljske, školske i gospodarske medijatore. Radio je i u gospodarstvu kao direktor slovenske ispostave Mohorjeve družbe iz Celovca. Dio vremena posvećuje i dobrovoljnom radu, trenutačno je to u „Zavodu za prestajanje kazni zavora na Igu“. Cijenjen je tražen kao terapeut, predavač, coach i osobni savjetodavac u poduzećima, školama i javnim ustanovama.

Leader: Martin Lisec is a psychotherapist logo-therapist, a mediator and a lecturer. He is the founder and the director of the Institute Stopinje and the ideological leader of educational programmes at the Institute Stopinje. In the past he was the founder and the

director of Skala which is until today considered the ground breaking project in the area of street work with youth. He was also the cofounder and the director of the Institute for mediation Concordia which was one the first Institute in Slovenia to have offered quality education and training for family, school and economy mediators. He was also the director of Slovene branch of St. Mohor's Society from Klagenfurt. He has also been a passionate volunteer throughout his whole life: amongst others at the moment he is volunteering at the Facilities for sentenced prisoners Ig. He is a respected, recognized and established therapist, lecturer, coach and personal advisor in companies and public facilities.

3. LOGOTERAPIJA KAO POMOĆ VRHUNSKIM SPORTAŠIMA

Klemen Kobal

Sažetak

Sport se munjevito mijenja i tako postaje jedna od najvažnijih gospodarskih grana. Dok smo prije određenog vremena govorili kako je sport važan samo za pojedinca koji se sportom bavi (iz zdravstvenih razloga ili radi boljeg korištenja slobodnog vremena i sl.) to danas više ne možemo tvrditi. Sport je dobio mnoge attribute koji su promijenili pogled na sport općenito, kao i na vrhunski sport u užem smislu.

Psihološka priprema je važan element u pripremi vrhunskog sportaša za nastup. Psihologija sporta je relativno mlada disciplina koja zadnjih godina postaje sve važnija u pripremi sportaša.

Poznajemo više psiholoških metoda, koje se primjenjuju u pripremi sportaša, a jedna od njih je i logoterapija. Za razliku od ostalih tehnika koje djeluju na sportaša u razdoblju prije samog nastupa, logoterapija pomaže sportašu i njegovom treneru povećati psihološku stabilnost i za vrijeme samog nastupa. Ne želimo umanjivati vrijednost ostalih psiholoških pristupa, no činjenica je da one usmjeravaju pogled sportaša u prvom redu na njegove osjećaje, pri čemu sportaš zaboravlja ono što je bitno, a to je sportski nastup. Takva pozornost usmjerena prema sebi može dovesti do još većeg nemira. Upravo ta želja može imati svoj suprotni učinak. U prilogu će biti opisan konkretan

primjer košarkaša pri kojem su upotrijebljene logoterapeutske tehnike suprotne namjere (paradoksnе intencije) i namjerne nepozornosti (derefleksije). Prikazat ćemo kako tehnika suprotne namjere mobilizira kod sportaša odmak od sebe, dok tehnika namjerne nepozornosti aktivira sposobnost prerastanja samoga sebe. Upotrebljavajući obje tehnike, povećao se postotak zadanih koševa i to još posebno u najkritičnijim, odnosno, najstresnijim situacijama, kao što su završna faza utakmice ili posebno značajna utakmica.

Summary

Sport is rapidly changing and has through these changes become one of the most important industries. If we could previously spoke about the value of sport in the terms of the individual who engaged in sports only for improvement of mood, better use of free time, etc., then today these can no longer be accepted. Since then the sport has acquired manifold of attributes that change the view of the sport especially in the narrow sense of elite sport.

Psychological preparation is a very important element in the preparation of a top athlete on the competition. Sports psychology is a relatively young field, but in recent years a strong working found its way into the forefront and today is one of the more solid segments in the preparation of the athlete in general. The psychology of sport actually require an interdisciplinary approach, but nevertheless, in its essence, is a psychological discipline. For psychological preparation of athletes we know more psychological methods. One of the psychological methods that could have a significant impact on the psychological preparation of athletes and, consequently, to improve their results is logotherapy. In contrast to other methods through which psychological preparation advance the athletes performance, are mostly performed in the time before the competition, but the use of logotherapeutic techniques allows the athlete and the coach to increase the psychological strength even during the competition. Although the use of other psychological methods are not contested, because their usage before the competition actually calm down the athlete, their weakness is that the athlete is too concerned only with his welfare and often forget the essential, sports performance at the competition. Such view for himself can result in even greater restlessness in the althete. So the desire for moderation can lead to the opposite effect, thus leading to even greater turmoil. The paper will concentrate on the case of the implementation of free throws in basketball player. Described logotherapeutic techniques are techniques of paradoxical intention and dereflection. We will show that loghotherapeutic technique of paradoxical intention in the context of psychological preparation of the athlete is able

to mobilize the ability to detract athlete from himself, while logotherapeutic technique of dereflection is based on the second basic antropological fact, namely overcoming oneself. So with the help of logotherapy, especially with the techniques of paradoxical intention and dereflection in the basketball player can significantly increase the percentage of success of free throws, primarily in the most stressful situations, such as at the completion of a game or a very important basketball game.

Key words: sport, love, dialogue, nihilism, determinism, sport psychology, logotherapy, paradoxical intention, dereflection.

VODITELJ

Voditelj: Mag. Klemen Kobal, student logoterapije

Klemen Kobal, bivši sportaš – košarkaš je magistar sportskog prava (područje nedozvoljenih stimulansa u sportu). Doktorand je na «Fakulteti za uporabne družbene študije» u Novoj Gorici, Slovenija.

Njegov interes je usmjeren na područje psihoterapije – logoterapije, prvenstveno egzistencijalnu analizu vrhunskih sportaša na kraju njihove sportske karijere. Djeluje na području priprema vrhunskih sportaša, te terapijskog rada sa roditeljima sportaša, kao i djecom, mladima i trenerima.

Leader: Mag. Klemen Kobal, student of Logotherapy

Klemen Kobal, a former athlete - basketball player, Master,s degree in Sports Law (prohibited stimulants in sport).

Doctoral student at the “Faculty of Applied Social Studies” in Nova Gorica, Slovenia.

His interests are focused on the area of psychotherapy - logotherapy, primarily existencial analysis of top athletes at the end of their sporting careers. He has been working in the field of preparation of top athletes, including therapeutic work with parents of athletes as well as children, young people and coaches.

4. DUHOVNA KAVA KAO IZBOR U ŽIVOTNIM KRIZAMA

Domagoj Matošević

Sažetak

Autor održava mjesečne kateheze za odrasle (pod nazivom „Duhovna kava“) u kojima se razmatraju odabrani dijelovi Svetog Pisma. Iskustvo pokazuje da je mnogim sudionicima, razmatranje biblijskog teksta pomoglo u rasvjetljavanju određenog životnog problema, ohrabrilo ih da učine neke smislene korake i pomoglo im u prevladavanju kriznih situacija.

U izlaganju autor obrađuje jedan biblijski tekst, smještajući ga u logoterapeutski kontekst. Izabrani tekst nalazi se u starozavjetnoj knjizi Izlaska (3 i 4 poglavlje), a govori o tome kako se Jahve ukazao Mojsiju u „gorućem grmu“ i pozvao ga da izbavi Izraelski narod iz Egipatskog ropstva. U izlaganju se Jahve promatra kao logoterapeut koji pomaže i hrabri Mojsija da izvrši svoje poslanje. Mojsije je, međutim, poprilično nesiguran i odbija ovaj poziv spominjući mnoge realne zapreke koje mu ne dopuštaju da izvrši Jahvin zadatak. Mojsije, zapravo, ističe pet izlika koje ga, prema njegovom

mišljenju, čine nesposobnim. Ove izlike nerijetko se mogu prepoznati kod osoba koje dolaze na logoterapeutske razgovore. Stoga je zanimljivo analizirati Jahvine odgovore, na Mojsijeve izlike, i načni kojim ga vodi u njegovoj konačnoj odluci da prihvati poslanje i odluči se krenuti u Egipat kako bi izbavio svoj narod iz ropstva.

Summary

„Spiritual coffee“ as a choice in the time of a life crisis

The author holds catechesis for adults on monthly basis (entitled “Duhovna kava - Spiritual Coffee”) where the author considers certain sections of the Bible. The experience shows that many of the attendees found consideration of the Biblical text helpful in shining a light on certain life’s situations, were encouraged to make meaningful steps, and this helped them through critical situations.

During his exposition the author communicates a Biblical text placing it in logotherapeutic context. The chosen text is taken from the Old Testament, the book Of Exodus (chapters 3 and 4) that tells of God appearing to Moses in the “burning bush” and inviting him to lead the Jewish people from the Egyptian slavery. In author’s exposition Jehovah (Yahweh) is observed as a logotherapist who encourages Moses to fulfill his mission. Moses however, is very insecure and refuses this calling mentioning actual barriers that bar him from fulfilling God’s mission. Moses actually points out five excuses, which in his opinion make him unable to do so. These excuses can often be found with people who come for logotherapeutic talks. For that reason it is interesting to analyze Yahweh ‘s answers and Moses’ excuses and the way Jehovah (Yahweh) leads him to his final decision in accepting his mission in leaving for Egypt and delivering his people from slavery.

VODITELJ

Voditelj: Domagoj Matošević svećenik je Zagrebačke nadbiskupije. Trenutačno obnaša službu rektora Međubiskupijskog sjemeništa na Šalati. Diplomirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu 2002. godine, a diplomski rad je izradio pod mentorstvom prof. Tomislava Ivančića na temu „Duhovna pomoć oboljelima od posttraumatskog stresnog poremećaja metodom Hagioterapije“. 2007. godine magistrirao je u Rimu na

studiju „Pastoralne teologije“ na sveučilištu „Lateran“. Od 2007. godine do 2011. godine bio je povjerenik za pastoral mladih u Zagrebačkoj nadbiskupiji. U svom dosadašnjem svećenikom služenju najviše se bavio pastoralnim radom s mladima, edukacijom i formacijom mladih, duhovnim praćenjem i pomaganjem u prepoznavanju osobnog poziva.

Leader: Domagoj Matošević is a priest at Zagreb Archdiocese. Currently he holds the position of Provost of the Seminary at Šalata. He graduated from Catholic Faculty of Theology in 2002. His graduation thesis was written under the mentorship of professor Tomislav Ivanić on the subject of: “Spiritual help through Hagiotherapy to those suffering from PTSD”. In 2007 he received a master’s degree in “Pastoral Theology” from Pontifical Lateran University in Rome. From 2007 to 2011 he was a Trustee for the Pastoral of Youth in Zagreb Archdiocese. In his priestly duties so far, he was mostly engaged in work with youths, educating and forming them, spiritually accompanying them, and helping them recognize their personal calling.

5. LJUBAV JAČA OD SMRTI

Maja Mulović

Sažetak

Na radionici ćemo proći kroz pet stupnjeva žalovanja. Govoreći o ljubavi, koliko je ljubav važna i snažna u našim odnosima, starozavjetna Pjesma nad pjesmama, kaže: „Ljubav je jaka kao smrt” (Pj 8,6). Snagu ljubavi uspoređuje sa snagom smrti, koja naizgled pobjeđuje i ljubav i život. Gledajući smrt kao gubitak otvara se prostor za žalost kao emotivni izraz koji neminovno čovjeka paralizira u njegovim funkcijama, stoga je važno patnju osmisliti i izaći iz negativnih emocija procesom žalovanja. Kada se to jednom nadvlada, priprema se put prihvaćanju stanja i nazire se mogućnost drugoga života.

Vjerujem da smo se svi susreli s iskustvom smrti u svojoj okolini. O smrti ne razmišljamo često, no kada izgubimo blisku osobu susrećemo se sa nepoznatim osjećajima koji traže smisao u našem postojanju; zar je smrt kraj?

Kažemo da ono što ostaje poslije nje jest bol, tuga, praznina, žalost. Smrt nas poziva na promjenu, na djelovanje u sebi. Mi smo sposobni i dalje voljeti tu osobu koja nam je pogledom skrivena. Nama nitko ne priječi da tugujemo za tom osobom, ali također, nitko nam ne priječi da tu osobu nastavimo voljeti. Govoreći o ljubavi, koliko je ljubav važna i snažna u našim odnosima, starozavjetna Pjesma nad pjesmama, kaže: „Ljubav je jaka

kao smrt” (Pj 8,6). Snagu ljubavi uspoređuje sa snagom smrti, koja naizgled pobjeđuje i ljubav i život. Gledajući smrt kao gubitak otvara se prostor za žalost kao emotivni izraz koji neminovno čovjeka paralizira u njegovim funkcijama, stoga je važno patnju osmisliti i izaći iz negativnih emocija procesom žalovanja. Kada se to jednom nadvlada, priprema se put prihvaćanju stanja i nazire se mogućnost drugoga života.

Na samoj radionici proći ćemo kroz pet stupnjeva koji iz žalosti vode u novu ravnotežu:

Prvi stupanj: odbijanje, nijekanje

Drugi stupanj: pobuna

Treći stupanj: kako se ponašati?

Četvrti stupanj: potištenost

Peti stupanj: prihvaćanje

Prihvaćati u potpunosti, zaboravljajući na sebe, znači voljeti. Ako zaboravljamo na sebe tada zaboravljamo i na patnju i tugu i odlučujemo se za nešto izvan nas, nešto što nas nadilazi – LJUBAV. Na taj način se osjećamo ponovno cijeli, jedinstveni.

Summary

Love is stronger than death

At the workshop we will go through the five stages of sadness. Speaking of love, how love is important and powerful in our relations, the Solomon's Song of Songs from Old Testament, says: "Love is strong as death" (Song of Songs 8,6). The power of love is compared to the power of death, that apparently won over the love and life. Looking at the death as the loss of open space for sadness as emotional expression that inevitably paralyze a man in its functions, it is important to give a meaning for the suffering and went out of negative emotions through the process of mourning. Once that it has been overcome, the way for the acceptance of the situation is prepared and the opportunity of another life is perceived. I believe that we are all faced with the experience of death in our environment. We do not think often about death, but when we lose someone close we encounter with an unknown emotion seeking meaning of our existence; whether death is the end?

We say that what remains after is pain, sadness, emptiness, sorrow. Death calls us to change, to act in it. We are able to continue to love the person that is hidden from the

view. Nobody prevents us to grieve for that person, but also, no one does not prevent us to continue to love that person. Speaking of love, how love is important and powerful in our relations, the Solomon's Song of Songs from Old Testament, says: "Love is strong as death" (Song of Songs 8,6). The power of love is compared to the power of death, that apparently won over the love and life. Looking at the death as the loss of open space for sadness as emotional expression that inevitably paralyze a man in its functions, it is important to give a meaning for the suffering and went out of negative emotions through the process of mourning. Once that it has been overcome, the way for the acceptance of the situation is prepared and the opportunity of another life is perceived.

At the workshop we will go through five stages of sadness that lead to a new balance:

The first stage: denial

Second stage: insurgency

The third stage: how to behave?

The fourth stage: depression

Fifth stage: acceptance

Accept fully, forgetting ourselves, is to love. If we forget about ourselves then we forget the suffering and sadness and we decide to use something outside of us, something that transcends us - LOVE. Thus we feel whole again, completed.

VODITELJ

Voditelj: Maja Mulović, prof. filozofije i religijskih znanosti, dipl. mag., logo-terapeutkinja

Leader: Maja Mulović, prof. philosophy and religious studies, BA. Mag., logotherapist

6. BITI U SLUŽBI LJUBAVI - KAKO?

Anita Dučkić Sertić

Sažetak

Cilj ove radionice je prepoznavanje ljubavi kao jezgre i srži duhovnosti koju izražavamo kroz aspekt suodnosa s drugim i drugačijim. Voljno odlučiti reći DA drugome usprkos svemu, uvažavajući pritom identitet, suverenitet i perspektive drugog. Integracija ljubavi u svakodnevne odnose i susrete s drugima pomaže nam u samonadilaženju vlastitih ograničenja, determiniranosti i pomaže nam u osmišljavanju životnog smisla. No, ljubav kao motivacijski konstrukt omogućava osnaživanje i motiviranje i drugog u povećanju osjećaja vlastite učinkovitosti, pozitivnog samovrednovanja, samoodređenja kao i samonadilaženja.

Svrha radionice je istaknuti važnost razvijanja svjesnosti o ljubavi kao odluci u vlastitim odnosima te promicati i njegovati ljubavi u svakodnevnim susretima s drugima jer ljubav potiče pozitivne promjene kako kod drugih tako i kod nas samih, jer Bog je ljubav, koji čini nešto novo u nama, drugima i oko nas!

Summary

Being in the service of love - how?

The goal of this workshop is to recognize love as the core and the core of spirituality which is expressed through the aspect of correlation to other and different. Dismissed decide to say yes to another in spite of everything, respecting the identity, sovereignty and perspectives of others. Integration of love in everyday relationships and encounters with others helps us to self-transcendence of their own limitations, determination and helps us in designing the meaning of life. But love as a motivational construct to empowering and motivating and another in increasing feelings of self-efficacy, positive self-evaluation, self-determination and self-transcendence.

The purpose of the workshop is to highlight the importance of developing awareness of love as a decision in their relations and to promote and nurture the love in their daily encounters with others for love encourages positive changes in both other and with ourselves, for God is love, that makes something new to us, and others around us!

VODITELJ

Voditelj: Anita Dučkić Sertić, univ. spec. act. soc.; mag. relig. ped. i kat.; logoterapeut Doktorandica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada- smjer socijalni rad. Bavi se znanstveno istraživačkim radom na području duhovnosti i bračnog i obiteljskog funkcioniranja te u području duhovnosti i ovisnosti te očuvanju mentalnog zdravlja. Zaposlena u Udruzi za kreativni socijalni rad – na radnom mjestu savjetnika i terapeuta psihosocijalnog tretmana u resocijalizaciji zatvorenika, ovisnika te rad s djecom i mladima u problemu sa zakonom, kao i tretmani bračnog i obiteljskog savjetovanja.

Rad s klijentima temelji se na integriranju duhovnih pitanja u savjetovanju koja razvijaju senzibilitet kod klijenata što im daje mogućnost govora o smislu i svrsi života, mogućnost izražavanja i definiranja što ih pokreće, što im daje snagu u nošenju s poteškoćama i životnim krizama. Duhovnost kao važan resurs u savjetovanju pomaže pojedincima da budu u mogućnosti oprostiti, preuzeti odgovornost za vlastite postupke, te pomaže u razvijanju sposobnosti za samonadilaženje.

Leader: Anita Dučkić Sertić, univ. spec. act. Soc. ; Mag. relig. ped. and cath. .; logotherapist, PhD student at the Faculty of Law, University of Zagreb, Department of Social Work. Engaged in scientific research in the field of spirituality and marital and family functioning as well as in the field of spirituality and addiction and the preservation of mental health. Employed at the Association for Creative Social Work - the workplace counselor and therapist psychosocial treatment in re-socialization of prisoners, drug addicts and work with children and young people in trouble with the law, as well as treatments of marital and family counseling.

Working with clients is based on the integration of spiritual issues in counseling, which develop sensibility for clients which gives them the ability to speak about the meaning and purpose of life, the possibility of expressing and defining what moves them, what gives them the strength to cope with difficulties and crises in life. Spirituality as an important resource in counseling helps individuals to be able to forgive, to take responsibility for their own actions, and to develop capabilities for self-transcendence.

7. TEMELJI I SMJER LJUBAVNIH PRIČA

Ana i Tomislav Sarić

Sažetak

Kroz nekoliko primjera napraviti ćemo egzistencijalnu analizu temelja na kojima počiva neka ljubavna priča. U svakoj priči tražit ćemo koji su temelji dobri, a koji nedovoljni za trajno održavanje veze u kojoj će oboje živjeti ispunjeno. Posebno ćemo se osvrnuti na krizna razdoblja i njihov značaj za razvoj veze.

Summary

Basis and direction of love stories

By giving several examples we will make Existential analysis of the basis of a certain love story. We will look for the good foundations of each story as well as those which are insufficient for the maintenance of relationship in which both partners feel fulfilled. We shall pay special attention to the periods of crises in relationship, and their significance in the future.

VODITELJI

Voditelji: bračni par Ana i Tomislav s osamnaest godina braka i troje djece

Ana Sarić – psiholog i logoterapeut. Osamnaest godina iskustva u školi i kao profesor i kao školski psiholog u radu s adolescentima i njihovim roditeljima. Radi u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu.

Tomislav Sarić – teolog s bogatim iskustvom u radu s ljudima. Trenutno radi u Specijalnoj bolnici za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra s roditeljima i volonterima. Urednik internet stranice www.logoterapija.com.

Leaders: Ana & Tomislav, eighteen years of marriage and three children

Ana Sarić - a psychologist and logotherapist. Eighteen years of experience in school as a teacher and as a school psychologist working with adolescents and their parents. Work at Archbishop Grammar School in Zagreb, Croatia.

Tomislav Sarić - a theologian, a rich of experience in working with people. Currently working in the Special Hospital for Chronic Disease of Children in Gornja Bistra with parents and volunteers. Editor of the website www.logoterapija.com.

8. LJUBAV U OČIMA ADOLESCENATA S MOTORIČKIM SMETNJAMA I KRONIČNIM BOLESTIMA U COO DUBRAVA

Suzana Jureša
Tajana Prlić
Marija Plavčić
Danica Ivanović

Sažetak

U srednjoj školi za mlade s motoričkim teškoćama i kroničnim bolestima (COO Dubrava u Zagrebu) provedena je anketa o ljubavi. Psiholozi i socijalni radnici koji su proveli istraživanje bili su zainteresirani za stavove adolescenata o ljubavi. Korištene su logoterapijske tvrdnje o ljubavi zajedno s ostalim tvrdnjama.

Rezultati će se koristiti u svrhu edukativnih i preventivnih aktivnosti koje se kroz radionice redovito odvijaju u našoj školi.

Prezentirat ćemo vam rezultate ankete kroz jedan interaktivan pristup kako bi doživjeli barem dio atmosfere sa radionica koje provodimo u našem Centru.

Summary

How adolescents with physical disabilities and chronic illnesses in COO Dubrava look at love

In high school for young people with physical disabilities and chronic diseases (COO Dubrava in Zagreb) we conducted a survey on the subject of love. Psychologists and social

workers who conducted the survey were interested in adolescents' attitudes about love. The logotherapy's statements about love were used together with other statements.

Results will be used in educational and preventive activities through workshops that regularly take place at our Center.

We will present the results of the survey through an interactive approach, because we would like you to experience at least a part of the atmosphere of workshops in our Center.

VODITELJI

Psiholozi i socijalni radnici zaposleni u Centru za odgoj i obrazovanje Dubrava (Zagreb).

Suzana Marković Jureša- psiholog i logoterapeut

Tajana Prlić- psiholog

Suzana Pusić- psiholog

Marija Plavčić- socijalni radnik

Danica Ivanović- socijalni radnik

Svi imamo veliko iskustvo u radu s adolescentima s motoričkim teškoćama i kroničnim bolestima.

Leaders: psychologists and social workers employed at the Centar za odgoj i obrazovanje Dubrava (Zagreb).

Suzana Marković Jureša- psychologist and logotherapist

Tajana Prlić- psychologist

Suzana Pusić- psychologist

Marija Plavčić- social worker

Danica Ivanović- social worker

We all have great experience in working with adolescents with physical disabilities and chronic diseases.

9. LJEKOVITOST LJUBAVI U OSAMLJENOSTI

Ksenija Vataavuk Margetić

Sažetak

Socijalna izoliranost sve je češći problem među djecom i mladima. Neki od uzroka koji dovode do nje su: nerazvijene socijalne vještine, nisko samopouzdanje i „loša“ iskustva u odnosima s vršnjacima iz prošlosti.

Logoterapeutski pristup mladima omogućava da shvate smisao koji život ima i da ga prihvate kao skupocjeni dar. Pomaže im da pronađu smisao u svojim životima, izgrade što više vrednota, prepoznaju vrijednost svakog ljudskog života i prihvate odgovornost prema sebi i drugima.

Kako možemo pomoći mladima koji imaju poteškoća u socijalizaciji i osjećaju se osamljeno? Kako im pristupiti sa stajališta logoterapije? Kako ljubav može biti ljekovita u problemu osamljenosti? Na ta i još mnoga druga pitanja pokušat ćemo odgovoriti u radionici „Ljekovitost ljubavi u osamljenosti“.

Summary

Efficacy of love in seclusion

Social seclusion of children and young people has significantly increased lately. It is usually caused by undeveloped social skills, low-level of self-reliance and bad experience in peer relations in the past.

Logotherapeutical approach to young people makes them possible to realize the sense of life and to accept it as a precious gift. It helps them to find the meaning in their lives, to build higher values, to recognize the worth of each human life and to accept the responsibility towards themselves and others.

How can we help young people having difficulties in socialization and feeling lonely? How to approach them from the point of view of logotherapy? How can love be efficacious within the trouble of solitude? We will try to answer these questions and also many others during our workshop entitled EFFICACY OF LOVE IN SECLUSION.

VODITELJ

Voditelj: Mr. sc. Ksenija Vatavuk Margetić, profesorica pedagogije i logoterapeut.

Dvadeset godina iskustva u školi u radu s djecom, mladima i roditeljima na području komunikacije i socijalizacije. Provodi projekte usmjerene na prevenciju nasilja, ovisnosti i podizanju kvalitete komunikacije. Radi u Ekonomskoj školi Velika Gorica.

Leader: Ksenija Vatavuk Margetić, M.A. , professor of pedagogy and logotherapist.

Ksenija Vatavuk Margetić has a twenty-year school experience in working with children, young people and parents in the field of communication and socialization. She has been carrying out projects related to violence prevention, addiction and increase of the quality of communication. She works in the Secondary School of Economics Velika Gorica.

10. LOGOTERAPIJA KAO SNAGA U ODGOJNO-OBRAZOVNOM PROCESU

Mirjana Savić

Sažetak

Prosvjetni radnik osjeća zadovoljstvo svoga poziva kroz ljepotu odrastanja mladih ljudi. Ispratiti dijete u život, svoje i tuđe, uzvišen je cilj. Na tom putu adolescenti prolaze kroz različita iskušenja, otvaraju im se nove mogućnosti koje stvaraju osjećaj slobode, ali istovremeno i zbunjuju. U radionici ćemo logoterapeutski pristupiti priči koja u sebi nosi adolescentski konflikt u školskom okruženju. Posebno ćemo se osvrnuti na mogućnosti koje se otvaraju kad se osobe nađu u situaciji žrtve i počinitelja.

Summary

Logotherapy As a Strength in Educational Process

The educator feels pleasure of his vocation through the beauty of young people growing up. Helping a child, yours or someone else's, to come into its own is a very superior goal. On that road, adolescents face different temptations, new options are revealed to them, options which create a feeling of freedom, but at the same time are confusing. In this work-

shop we will, in the spirit of logotherapy, approach the story which carries an adolescent conflict in a school environment. Above all, we will take into account the possibilities which become known when people find themselves in a victim and perpetrator situation.

VODITELJ

Voditelj: Prof. sc. Mirjana Savić profesor je povijesti. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Na istom fakultetu stekla je specijalizaciju na Odsjeku za psihologiju. Zaposlena je u Srednjoj tehničkoj školi "Mihajlo Pupin" u Kuli. Ima dugogodišnje iskustvo u radu s adolescentima i roditeljima.

Leader: Mirjana Savić, history teacher. Graduated from Filozofski fakultet in Novi Sad. Specialised in psychology at the same college. Works at school "Mihajlo Pupin" in Kula. Has a long experience in working with adolescents and parents.

11. PUT DO SRCA ADOLESCENATA ILI KAKO BITI DOBAR RODITELJ U SUVREMENOM SVIJETU

Maja Trampuž

Sažetak

Oni su neovisni, samostalno razmišljaju i u sebi imaju potencijal promjeniti svijet, kao što smo ga imali i mi. Na koji način se odnositi prema njima, a da istodobno očuvamo njihovu osobnost, kako im prenijeti vlastite spoznaje te im dozvoliti da samostalno istražuju, a da pri tome ne nastane jaz između njih i nas? Kako sačuvati njihovo povjerenje i kako od njih možemo nešto naučiti?

PRIKAZ RADIONICE: Radionica će prikazati Pet koraka do srca adolescenta. Sa svakim korakom je povezana posebna tehnika.

Radionica je plod više od deset godina rada s mladima, kao i pokušaja osobnog testiranja i primjene priznatih terapijskih tehnika kao što su imagoterapija, emocionalno usmjerena terapija, kognitivno bihevioralna terapija, logoterapija, transakcijska i dr. u praksi sažete u pet jednostavnih tehnika koje roditeljima i terapeutima pomažu

u uspostavi i očuvanju povjerenja mlade osobe, kao i u postavljanju temelja za kvalitetniji život.

Summary

A way to a youngster's heart or how to be a good parent in the modern world?

Youngsters are not adults, however they are not children either. They are independent thinking beings who hold inside them a potential to change the world, just as we once did. How to relate to them in such a way as to preserve their identity, transfer our knowledge to them and let them explore on their own, without creating a gulf between us? How to keep their trust and how to learn from them?

The workshop will present Five steps to the youngster's heart. Each step is connected to a special technique.

They are the result of a good decade of work with young people and testing of established therapy methods in practice, such as Imago relationship therapy, Emotionally focused therapy, Cognitive behavioral therapy, Transactional analysis, Logotherapy, etc.. Which are gathered into a five simple techniques to help parents and therapists gain and maintain the trust of a young person and in this way offering him or her the basis of a quality life.

VODITELJ

Voditelj: Maja Trampuž, imago edukator i facilitator, programska direktorica i savjetnica u Centru kakovnosnih odnosov, radi na području razvoja kvalitetnih odnosa, osobnog razvoja i razvoja ljudskih potencijala već više od 15 godina. Uz to, vodi različite edukacije, radionice, predavanja, individualna savjetovanja, terapije i coaching, namijenjene različitim skupinama ljudi. Rad s parovima, pojedincima, djecom, adolescentima i obiteljima, ali i upraviteljima i upravama te s različitim stručnim suradnicima, kao što su psiholozi, pedagozi, odgojitelji, specijalni pedagozi, socijalni radnici, policajci i dr. Autorica je brojnih članaka iz popularne psihologije kao i stručnih članaka. Česta je gošća u različitim televizijskim i radijskim emisijama, revijama i časopisima. Radi u Sloveniji i Hrvatskoj.

skoj. U Sloveniji, sa suprugom mag. Andrejem Trampužem, vodi Centar kakovostnih odnosov.

Leader: Maja Trampuž, Imago educator and facilitator, is program manager and counselor at the Center for the quality of relationships, working in the field of relationships quality development, personal growth and human potential development more than 15 years. She implements various trainings, workshops, lectures, group and individual counseling, therapy and coaching for various groups of people. She works with couples, individuals, children, adolescents and families as well as with executives, managers and other segments of employees in companies and organizations and various professional workers, such as psychologists, teachers, educators, social workers, police officers etc. She is also the author of numerous articles, some scientific papers and a frequent guest on various television and radio shows as well as newspapers and magazines. She works in Slovenia and in Croatia. In Slovenia she leads Center for the quality of relationships together with her partner Andrej Trampuž, M.S. Psy.

12. TIJELO KAO INSTRUMENT DUHA

Vedrana Nucak
Tatjana Stibilj Batinić

Sažetak

Logoterapija gleda čovjeka kroz tri dimenzije: tjelesnu, psihičku i duhovnu. Tjelesna dimenzija u cjelini potječe od roditelja i zapisana je u genskom materijalu prilikom začeća. Kako Frankl kaže: „Dijete je meso od mesa svojih roditelja, ali nije duh od duha svojih roditelja.“

U današnje doba postoji kult tijela te se u medijima nameću iskrivljene slike i pojmovi ljepote što osobito kod adolescenata uzrokuje nelagodu prema vlastitom tijelu i poremećaje u prehrani. S druge strane nedovoljnom tjelesnom aktivnošću i lošom prehranom sami uništavamo ovaj važan instrument duha. Ako ne poštujemo vrijednosti, napravili smo nešto zbog čega nas „peče savjest“ ili nam život prolazi u besmislu - to nepoštivanje duhovne dimenzije također uzrokuje tjelesne bolesti.

Stres, bolest i invalidnost bilo koje vrste dodatni su razlozi zbog kojih naše fizičko tijelo može biti oštećeno. Gledamo li čovjeka dvodimenzionalno to bi značilo da se stroj pokvario i više nije za upotrebu.

Međutim psihijatrijski kreda nam govori da osoba bezuvjetno zadržava svoje dosto-

janstvo čak ako je njezin psihofizički instrument oštećen. Zašto? Bez obzira na teškoće psihofizikuma, duhovna osoba i dalje je prisutna u čovjeku bez obzira što se osoba možda više ne može izraziti na način da ju drugi mogu razumjeti.

Kako se odlučujemo za ljubav - tako možemo odlučiti zavoljeti i vlastito tijelo.

Summary

Body as an instrument of spirit

Logotherapy observes human through three dimensions: physical, psychological and spiritual. Physical dimension entirely originates from parents and is written in the genetic material at the moment of conception. Frankl says: "The chromosomes determine the psychophysical organism, but not the spiritual person".

Nowadays, there is a body cult and distorted pictures and beauty concepts are imposed in media, what cause, especially to adolescents, discomfort towards own body and eating disorders. On the other hand, with insufficient body activity and inadequate nutrition, one is destroying this important instrument of spirit. If we do not respect values, we've done something that affects our "clear conscience" or our life passes in meaningless manner – this disrespect of spiritual dimension also causes physical illnesses.

Stress, illness and disability of any kind are additional reasons why our physical body can be impaired. If we observe human two-dimensionally, it would mean that machine has been broken and is not usable anymore.

But psychiatric credo tells us that person unconditionally keeps his/her dignity even if his/her psycho-physical instrument is impaired. Why? Regardless of difficulties of psychophysicum, spiritual person is still present in human, even though person may not express him/herself in a way that others could understand.

In the same way as we choose love, we can choose to love our own body.

VODITELJI

Voditelji: Vedrana Nucak, mag. cin., diplomirala 1988. godine na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu, uspjela je spojiti formalna znanja i praktično iskustvo s ciljem održavanja vitalnosti ljudskog organizma. Nakon usavršavanja u Austriji, Njemačkoj i SAD-u, u Zagrebu završava i studij psihoterapijskog pravca logoterapije. Osobna životna kriza kroz iskustvo bolesti uputila ju je na pronalaženje prirodnih izvora zdravlja kroz kineziologiju i staničnu medicinu. Odgovore o smislu zdravlja i bolesti te mogućnostima rješavanja svakodnevnih privatnih i poslovnih izazova dobila je kroz Viktora Frankla i logoterapiju. Svoja iskustva i stručna znanja svakodnevno prenosi kroz individualni rad s klijentima te program Vida – odaberi zdravlje.

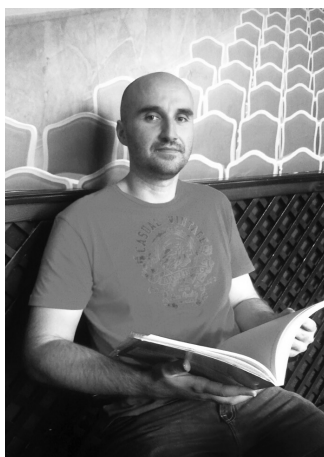
Tatjana Stibilj Batinić završila je Kineziološki fakultet u Zagrebu nakon međunarodne studentske razmjene i rada u SAD-u 1990. godine. Od tada radi na Zdravstvenom učilištu gdje je profesor mentor te je i predavač na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu. Radeći sa sportašima, rekreativcima svih dobi i adolescentima, stvaralaštvo nalazi u povezanosti osobnog iskustva vrhunske sportašice u sportskoj gimnastici, životnog iskustva i dugogodišnjeg rada u sportu, kineziterapiji i edukaciji. Objavljuje znanstvene i stručne radove, aktivna učesnica na međunarodnim kongresima i Ljetnim školama kineziologa, nagrađivana je autorica u području kineziologije i edukacije. Traženje smisla kroz zdravstvenu te integriranu kineziologiju dovodi ju do edukacije iz logoterapije, šireći znanja primjene kulture pokreta kroz društvenu, psihološku i zdravstvenu dobrobit. Nalazi nadahnuće u Franklovoj „stvari loše stoje, ali ako ne damo sve od sebe da ih učinimo boljima, sve će postati još gore“ te razvijanju „zajedničke volje, za zajednički smisao“ potičući zdrave životne stilove i radost življenja

*Leaders: **Vedrana Nucak**, M.S., graduated in 1988 at the Faculty of Kinesiology in Zagreb, managed to combine formal knowledge and practical experience in order to maintain the vitality of the human body. After finishing various specialisations in Austria, Germany and the US, in Zagreb she graduated the study of logotherapy. Because of the personal life crisis through the disease she was directed to find natural sources of health through the kinesiology and cellular medicine. Answers about the meaning of health and diseases and the possibilities of solving everyday challenges in private life and business she gained through Viktor Frankl and logotherapy. On the daily basis she is using her own experience and knowledge through individual work with clients and the program Vida - choose health.*

Tatjana Stibilj Batinić: *After international student exchange program and subsequent work experience in USA, she graduated from Faculty of Kinesiology, University of Zagreb in 1990. Ever since, she is a full time professor mentor in Health School Zagreb and lecturer on Faculty of Kinesiology Zagreb. Working with professional athletes, recreational athletes of all age and adolescents, finds creative work in connection of personal experience as a top athlete in Artistic Gymnastic, life experience and decades of work in sport, kinesitherapy and education. Publishes science and research papers, is an active participant in international congresses and Kinesiology summer schools and awarded author in field of kinesiology and education. Searching for meaning through health and integrated kinesiology brings her to education in logotherapy, spreading the knowledge of application of movement and cognition culture through social, psychological and health benefit. She finds inspiration in Victor Frankl's: „For the world is in a bad state, but everything will become still worse unless each of us does his best.“ and in developing „Common will, for common purpose“ by enhancing healthy life styles and joy of life.*

13. LJUBAV KAO IZBOR OVISNIKA O KOCKI

Josip Biočić

Sažetak

Kroz vlastiti primjer kao i kroz primjere onih sudionika koji se prijave u radionicu proanalizirati slučajeve ovisnika o kocki koje poznajemo te kroz razgovor u malim grupama bolje se povezati upoznati i razmjeniti iskustva koja imamo na tom polju. Vidjeti kroz sve to da li za ljubav tu uopće ima mjesta i ako da onda gdje?

Summary

Love as a choice for gambling addicts

Through the examples of participants who sign for the workshop, look for the known cases of gambling addicts. Share and exchange mutual experiences through discussion in small groups, so we can connect better and learn. Through this conversation try to answer the question is there any place for love in this matter.

VODITELJ

Voditelj: Josip Biočić, ekonomist, logoterapeut, sa višegodišnjim iskustvom gubitka vremena u području kladionica i casina. Trenutno radi u privatnoj firmi koja se bavi promoviranjem i distribucijom zdrave hrane www.svetahrana.eu te vikendima i ljeti vodi/sudjeluje/organizira surete za mlade u Kursilju.

Leader: Josip Biočić economist and logotherapist with many years of experience in loosing time at casinos and betting places. Currently working in a small private company promoting and distributing healthy foods www.svetahrana.eu On weekends and during the summer works with youths in Kursiljo.

Što je ljubav ?

Ljubav nije nešto neuhvatljivo ili neprepoznatljivo,
jer Ljubav živi u nama i s nama.
Ona djeluje iz nas i djeluje na nas.
Ljubav možemo sresti,
na svakom koraku na cesti.
Ljubav nije nijema jer riječi nema.
Ljubav je nijema kada treba nešto skriti,
što čovjeku bi teško moglo biti.
Baš mi ide ova rima
na temu ljubavi sve »štima«.
Sve dođe na pravo mjesto kada se soli doda u tijesto.
Sve dođe na pravo mjesto, a sada bez šale, kada se pogledaju oči male.
Kada se pogledaju oči dječje
što očekuju nešto naljepše,
kada se pogleda iz njihovog kuta
misao prava i osjećaj ne luta.
Tada iz te perspektive Logos kroz prave sfere prolazi,
tada iz te perspektive do tebe i mene Logos dolazi...

Budući da smo naš drugi međunarodni
kongres logoterapije posvetili Ljubavi, želimo pustiti da ljubav
slobodno plovi svim sferama našeg bića
i u svim sferama u kojima živimo.
Željeli bi da to otkrivanje Ljubavi u različitim osobnim i društvenim
sferama potraje i nakon što kongres završi.

Cvijeta Pahljina

“Ljubav nije zasluga, već milost.”

Liječnik i duša, Viktor Frankl

LOGOS

HRVATSKA UDRUGA
ZA LOGOTERAPIJU

ISSN 2459-5667

9 772459 566000